21. VI. 1961 T

Král Lear.

Přeložil

Ladislav Čelakovský.

OSOBY:

Lear, král Britanský.

Král Francký.

Vévoda Burgundský.

Vévoda Kornwallský.

Vévoda Albanský.

Hrabě z Kentu.

Hrabě z Glostru.

Edgar, syn hraběte z Glostru.

Edmund, téhož syn z levého boku.

Oswald, správce domu vévodkyně Goneril.

Kuran, dvořenín.

Šašek.

Lékař.

Stařec, oslepeného Glostra průvodčí.

Rytíř z průvodu Learova.

Šlechtic britanský.

Šlechtic francký.

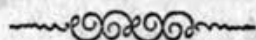
Setník ve vojště vévody Albanského.

Hlasatel.

Goneril, Regan, Kordelie,	dcery Learovy.

Rytíři v průvodu Learově; komonstva; důstojníci; vojáci; poslové; sloužící vévody Kornwallského.

Děj se koná v Britanii.

Jednání první.

Výjev první.

Parádní síň v paláci krále Leara.

Vystoupí Kent, Gloster *a* Edmund.

Kent. Myslil jsem, že byl král více nakloněn vévodovi Albanskému než Kornwallskému.

Glost. Vidělo se nám vždycky tak; nyní ale, když míní rozděliti své království, nevysvítá, kterému z vévod by přednost dával; neboť jsou dílové tak stejně váženi, žeby sama zevrubnost pro žádnou z obou částí výhradně rozhodnouti se nemohla.

Kent. Není-li to syn váš, mylorde?

Glost. Jeho vychování, pane, měl jsem na péči. Tolikráte jsem se nazardíval, uznávaje ho za svého, že jsem již nyní otužen.

Kent. Nepojímám vás.

Glost. Matka toho mladíka to uměla; načež přibývalo jí života; a spíše měla synáčka ke kolébce, nežli měla k loži svému manžela. Přicházíte již poklésku na stopu?

Kent. Nemohu přáti poklések ten nestalým, jehožto výsledek tak skvělý jest.

Glost. Však mám, pane, také syna z manželského lože, o rok asi staršího, jehož ale o nic více nedražím. Třebas přišel tu ten čtverák trochu všetečně dříve na svět, nežli ho zavoláno, bylať předc matka jeho

spanilá; byla to veselá kratochvíle při jeho zplození: i nezbylo, než uznati pankarta za vlastního. Znáš Edmunde tohoto vzácného pána?

Edm. Neznám, mylorde.

Glost. Mylord z Kentu. Ode dneška cti v něm mého váženého přítele.

Edm. Jsem k službám vaší Urozenosti.

Kent. Musím si vás zamilovat, i žádám si, seznámiti se s vámi lépe.

Edm. Vynasnažím se, abych si toho zasloužil.

Glost. Devět let byl venku, a musí zase do světa. *(Troubení za jevištěm.)* Král tu přichází.

Vcházejí: **Lear,** *vévoda* **Kornwallský,** *vévoda* **Albanský, Goneril, Regan, Kordelie** *a komonstvo.*

Lear. Sprovoď sem pány z Francie a z Burgundu, Glostře!

Glost. Ano, pane můj! (Gloster *odejde* s Edmundem.)

Lear. My zatím temný svůj zjevíme záměr.
Podejte mapu sem. Vězte, že jsme
rozdělili ve tři své království;
a že jest nezvratný náš úmysl,
starost a péče svrci se svých let,
a mladším svěřit silám; zatím pak
již bez břemen krok zvolný k hrobu vést.
Náš synu z Kornwallu a stejně milý z Albanu,
my pevnou vůli máme, doby té
dcer našich věna určit, sporům by
na příští nadešlo se teď. Kněžici Frank a Burgund.
soupeři velcí v lásce k naší nejmladší,
již dlouhý u našeho dvoru čas
činíce milostnou svou návštěvu,
zde přijmou odpověď. Rcetež, mé dcery
(neboť se chceme vyzout z vladařství,
i zemských úroků a péčí svých),

která z vás nejvíce nás miluje?
ať tam nejhojněj milost uštědříme,
kde s přirozením záslužnost ji vyzve. Goneril,
ty naše prvorozená, mluv první!

Gon. Pane,
více vás miluji, než slova vyřknou,
nad zřítelnici, vzduch a svobodu,
nad vše co draho, vzácno, vítáno,
jak život s lahodou, ctí, zdravím, krásou,
jak dítětem kdy otec milován,
láskou, jíž slábne dech a vázne řeč,
nad míru toho všeho miluji vás.

Kord. (*stranou*). Což tu Kordelii zbude? Láska tichá.

Lear. Všech zemí těchto od čáry té k oné,
na stinné lesy bohatých a nivy,
na řeky bujné, luhy šírotáhlé
tě paní činíme: potomkům tvým
a Albanovým patřtež na věky. —
Což druhá dcera naše, drahá Regan,
choť Kornwallova, smí říci? Mluv!

Reg. Jsouc téhož kovu, jako sestra má,
jí v ceně neoddám; v svém věrném srdci
nacházím, mé že vyřkla lásky čin:
v tom však mne nedostihla, že se já
všech jiných slastí zovu nepřítelkou,
jež chová obor smyslův nejskvostnější,
a nalézám, že pouze blažena
jsem v lásce drahé vaší Výsosti.

Kord. (*stranou*). Chudá Kordelie! — a předc nechudá,
neb jista jsem, že víc než jazyk můj
má láska váží.

Lear. Tobě a tvým dětem
vždy dědičnou ta valná třetina
ve krásném našem království vybývá,
nehorší v prostoře, lahodě, síle,

než sestřin úděl. — Teď radosti naše,
ty rodem, ne však láskou poslední,
o jejíž mladou milost vína francká
a mléko Burgund snažně se ucházejí;
co tobě říci lze, bys třetinu
žirnější vzala, než tvé sestry. Mluv!

Kord. Nic, otče můj!

Lear. Že nic?

Kord. Nic.

Lear. Z ničeho nic nepojde; znova mluv!

Kord. Mne neblahé! já vypnout neumím
na jazyk srdce své. Milujiť vás
něžností povinnou, ni víc ni míň.

Lear. Cože, Kordelie? Oprav slova svá,
ať nezmaří tvé štěstí.

Kord. Dobrý otče!
Vy jste mne zplodil, choval, miloval. Já,
jak slušno, splácím vám svou povinnost:
poslouchám, miluji vás, vroucně ctím.
Což nemají mé sestry chotí, řkouce,
že milují jen vás? Až já se vdám,
pak muž, jenž přijme v ruce své můj slib,
půl vezme lásky, péče, povinnosti mé.
Ba nikdy se jak sestry nezasnoubím,
bych milovala pouze otce svého.

Lear. A to-liž ti jde od srdce?

Kord. Ano, můj dobrý otče.

Lear. Tak mladá — a tak nedětinná?

Kord. Tak mladá, otče, a již pravdivá.

Lear. Budiž! — Tvá pravdivost buď věnem tvým.
Neb při tom svatém slunce bleskověnci,
svatotajemstvích Hekaty [1]) a noci,
při všech účinkách těles nebeských,
jimižto jsme a přestáváme být,
zde odříkám se vší otecké péče

a příbuznosti, hlasu pokrevenství,
i na vždy odcizenou srdci svému
od chvíle té tě mám. Skytický barbar,
a ten, co vlastních dítek pospasem
svou choutku sytí, najde na mých prsou
tak dobře lítost, přítulnost či pomoc,
jak ty, druhdy má dcera.
Kent. Dobrý kníže! —
Lear. Ticho, Kente!
Nevcházej mezi draka a jeho vztek!
Nejvíce jsem ji kochal, v jejích loktech věk
jsem dožit doufal. Pryč, jdi s očí mých!
Tak budiž hrob můj mír, jak odvracím
teď od ní srdce otcovo. — Zavolejte Franka!
Kdo sebou pohne? — Zavolejte Burgunda!
Synové z Kornwallu a Albanu!
k dvou dcer mých věnům třetí přiražte;
ji pych, jejž zove přímostí, nech provdá.
Vás pospolu obláčím ve svou moc,
přednost a všecky velké příznaky,
jež obklopují majestát. My však,
vymiňujíce si sto rytířův,
kteréž vám živit bude, sídlo své
dle běhův luny u vás budem střídat!
Jen zůstavujem svojí osobě
jméno a všecky pocty, dlužné králi.
Panství,
požitky, výkonná moc v ostatním
jsou vaše, milí synové; k čehožto ztvrzení
se oba podělte tou korunou. *(Dávaje jim korunu.)*
Kent. Královský Leare! jejž jsem ctil co krále,
jak otce miloval, co pána poslouchal,
co ochránce spomínal v modlitbách —
Lear. Luk napnut — jeho šípu ty se chraň!
Kent. Spusť raději — a nech pronikne hrot

k samému srdci: Kent buď nespůsobným,
kdy blázní Lear. Co bys chtěl činit, starče?
Mníš-li, že ztichne z bázně povinnost,
když moc se úlisnosti kloní? Čest
buď neohrožena, kdy velebnost
v nerozum upadá. Vyvrať svůj výrok,
a po nejlepším rozvážení skroť
tu žalnou prchlost; život svůj dám v sázku,
nejmíň tě nekochá dci nejmladší,
aniž ti lásky prázdni jsou, jichž slabý hlas
prázdnotu nevyzvání.

Lear. Nic dál Kente,
drah-li ti život.

Kent. Život svůj jsem vážil
vždy jako závdavek, jejž na tvé spůrce
jsem hotov nasadit, a nedbám jeho ztráty,
kdy blaho tvé ji káže.

Lear. Pryč mně s očí!

Kent. Prohlédni, Leare! dovol ať jsem dále
neklamným oka tvého zřetelem.

Lear. Při sám Apollo —

Kent. Při sám Apollo, králi,
své bohy darmo zůveš.

Lear (*dobývaje meče*). Ha! odbůjče!

Alban., *Kornw.* Zadržte, drahý pane!

Kent. Dokonej!
Usmrť si lékaře, a odměnu
dej hnivé chorobě. Zpět věna vezmi!
sic dokud v hrdle nezalkne se hlas,
kárat tě neustanu.

Lear. Slyš, odbůjče!
poslyš mne na svůj hold!
Že's toužil k slova zrušení nás svesti
(oč nestáli jsme nikdy), s pychem zpupným

se vkládat mezi výrok náš a moc,
což nestrpí náš stav, ni povaha,
ať ztvrdíme svou moc, vezmi svou mzdu!
Pět dní ti povolujem k přípravám,
bys se zaštítil světa ústrkův;
však dne šestého ukaž království
nenáviděné paty. Sedmý-li den na to
tvůj vyhostěný trup se octne v zemi,
to buď tvá smrt! Pryč, při sám Jupiter,
toto nebude odvoláno!

Kent. Králi, buď zdráv, tak-li jevíš se mně,
jest vypuzení zde, svoboda vně.
(*Ku* Kordelii.) Tebe svou bozi chraňtež ostrahou,
jež právě myslíc, mluvíš s rozvahou.
(*K* Regan *a* Goneril.)
Řeč vaši zdobnou prokaž skutku vděk,
ať ze slov lásky vznikne účinek.
Již, knížata, vám všem Kent s bohem dává,
běh starý v nové zemi mu nastává. *(Odejde.)*

Vrací se **Gloster** *s králem* **Franckým** *a vévodou* **Burgundským** *a s jejich komonstvem.*

Glost. Zde Frank a Burgund, skvělý pane můj!

Lear. Burgundský vévodo, k vám obracíme
se nejprv, jenž o dceru naši s králem tím
jste soupeřoval, jaké věno chcete
s ní žádat ponejmíň, ač byste neměl
se vzdáti lásky své?

Burg. Královská Výsosti,
přestávám na tom, co jste připověděl,
a vy nedáte míň.

Lear. Ctný vévodo!
Drahou nám byvši stála za tolik.
Teď klesla v ceně. Tamhle, pane, stojí.
Něco-li v malém, zevnitř hezkém tvoru tom,

neb celá, s naší nelibostí návdavkem
a s ničím více, dosti vám je vděk:
tu jest a vaší jest.

Burg. Tu v odpověď nemám co dát.

Lear. Chcete-liž se slabostmi, ježto má,
bez přátel, naší nenávisti dceř,
jíž za věno jsme dali kletbu svou
a již jsme přísahou si odcizili,
vzít ji či zanechat?

Burg. Odpusťte králi,
k výminkám takým volení přestává.

Lear. Pak pusťte od ní, neboť při moci té,
jež stvořila mne, její jmění vše
vám jmenuji. (*Ku králi* Franckému.) Co na vás, velký
králi,
nerád bych s lásky vaší sbloudil tak,
bych vás zasnoubil tam, kde nenávidím:
pročež vás žádám, naložte svou libost
líp, než na bídnici, již příroda
se za svou uznat stydí.

Fran. Toť předivno,
by ona, posud vaše potěcha,
vší chvály vaší obsah, balšám v stáří,
nejlepší, nejdražší tak děsné věci
se byla dopustila na překot,
že přízeň tolikerou vyhladila.
Toť šeredně nepřirozený stupeň
být musí v jejím překonu; neb lichá
je láska vaše z prvu osvědčená.
Bych o ní smýšlel zle, jest třeba víry,
jíž nevštípí mně rozum bez divu.

Kord. Předc žádám snažně Vaši Velebnost
(neb schází mi to hladké umění
mluvit bez záměru, neboť co míním,
konám, než povím), byste osvědčil,

že skvrna mrzká, jiná hanebnost,
nestoudný čin, neb nectný poklések
to není, jenž mne zbavil vaší přízně;
leč nedostatek, jímž jsem bohatější,
chtivého vzhledu, jazyka takého,
jejž nemajíc se těším, ač tím právě
jsem pročinila vaši laskavost.

Lear. Lépe nebyla bysi zrozena,
než že jsi se mně nezlíbila lépe.

Fran. V tom vada jen? Váhavost přirozená,
jež druhdy mešká opovědět čin
zamýšlený? Mylorde z Burgundu,
co říkáte k té slečně? Láska není láskou,
s ohledy-li se míchá, které cizí
jsou samé její bytosti. Nuž chcete
ji mít? Jest sama věnem.

Burg. Mocný králi!
Dejtež jí díl, jejž stanovil jste sám,
a zde Kordelii beru za ruku
co vévodkyni v Burgundech.

Lear. Nic; přisáhal jsem a jsem peven.

Burg. Pak líto mi, že ztratila jste otce,
abyste ztratila též manžela.

Kord. Buď pokoj s Burgundem!
Když ohled o zboží jest jeho láskou,
já chotí jeho nikdy nebudu.

Fran. Kordelie spanilá, jež's přebohata,
jsouc chudobna, v svém zapomenutí
jsi zvolena, a nad vše milována
i zhrzená. Tebe a ctnosti tvé
zde sobě beru; dopřáno mi buď,
bych vyzdvihnul, co těm jest povrhelem.
Bohové, bohové!
Jak divno, že jich nedby mrazivost
mou lásku zňala v vroucí úctivost.

MĚSTSKÁ LIDOVÁ KNIHOVNA

Mně královnou tvá dcera bezvěnná
a Francii mé jest, králi, souzena.
Pluk celý vévod z Burgund vodnatých [2])
tu skvostnou děvu nekoupí z rukou mých.
Těm tvrdým s bohem dát, Kordelie, spěš:
za ztracené *zde* lepší *tam* nabudeš.

Lear. Měj si ji, Franku; tvá buď, ale my
nemáme dcery také, aniž kdy
ji chceme spatřit: jdi již bez meškání,
bez naší přízně, lásky, požehnání.

(Hlahol trub. Odcházejí Lear, *vévodové z* Burgundu, Kornwallu *a* Albanu, Gloster *a komonstvo.)*

Fran. (Kordelii). Se svýma sestrama se rozžehnej!

Kord. Klénoty otce našeho, Kordelie
vás s okem uslzeným opouští.
Dobře vás znám; než ostýchám se jménem,
jsouc vaší sestrou, vytknout vaše vady.
Naložte s otcem naším šlechetně!
Vyznané vaší lásce svěřuji ho.
Než ach! by posud milovat mne chtěl,
předc u mne lepší místečko by měl.
Mějtež se tedy obě dobře!

Gon. Povinnost naši nepředpisuj nám.

Reg. Spíš o to dbej, bys chotě spokojila,
jenž co almužnu štěstí přijal ťebe.
Mdlou ochotnost jen ztrestal otec náš,
jen za nelásku zas nelásku máš.

Kord. Čas objeví, co chytrá kryje lest.
Kdo chyby tají, sezná hanby trest.
Zdar ať vám kyne!

Fran. Pojď, má sličná Kordelie!

(Odejdou král Francký *a* Kordelie.)

Gon. Sestro, není to cosi malého, o čem vám říci mám, neb se nás to obou blízko dotýká. Tuším, že otec náš dnes na večer odjede.

Reg. Ovšem, a s vámi, příští měsíc přijde k nám.

Gon. Sama vidíte, jak vrtkavé stáří jeho jest, zkušenost, kterou jsme o tom dnes nabyly, není malá: onť vždy nejvíce naši sestru miloval, a s jakouto chudinkou soudností ji dnes od sebe zapudil, samo sebou až příliš na jevě.

Reg. Toť jest slabota věku jeho, ačkoliv od jakživa jen ledajak sám sebe znával.

Gon. Nejlepší, nejzdravější jeho léta bývala nakvašená, a tudíž jest se nám do jeho stáří nadíti netoliko nedokonalostí zastaralého návyku, ale i bezuzdné svévolnosti, jakouž vetchá a popudlivá léta s sebou přinášejí.

Reg. Podobných jeho nestálosti výstupkův nepochybně i my zakusíme, jakým bylo toto vyobcování Kentovo.

Gon. Také se udá více poklon na rozloučenou mezi králem Franckým a jím. Žádám vás snažně, sestro, držme jedna s druhou. Kdyby chtěl náš otec vážnosti své takovýmito rozmary hájiti, bylo by toto poslední odřeknutí se vůle svrchované nám jenom na potupu.

Reg. Věc tu vezmeme v další uvážení.

Gon. Musíme něco učinit, a sice za tepla.

(Odejdou.)

Výjev druhý.

Pokoj v zámku hraběte Glostra.

Vystoupí Edmund *s psaním.*

Edm. Ty's přírodo mou bohyní! Své služby
tvým zákonům jsem věnoval. Proč měl bych
já trpět mravu trýzeň, vyděditi
se nechaje národní svévolí?
Že o dvanáct neb čtrnáct měsícův
jsem bratra pozdnější? Proč pankart a proč podlý?

když tělo mé tak pěkně složeno,
tak svoboden můj duch, můj tvar tak sličen,
jak plod počestné paní. Proč co podlé
nás hanobí? Pankartství? pankart? podlý?
jenž veselým úkradkem přírody
víc nabyl skladnosti a švarnosti,
než v dušném, líném, promrzelém loži
na vytvoření hejna hlupcův zbývá,
tak mezi bděním zplozených a snem.
Nuž, pravý Edgare, zem tvou si získám.
Náš otec přeje synu řádnému
jak pankartu. — Ó krásné slovo: řádný!
Nuž, řádný bratře, tento list-li vhod,
a znikne úklad můj, pak podlý Edmund
se nad řádného vypne. — Jáť se vzmáhám,
teď, bohové, spomozte pankartům!

Vystoupí Gloster.

Glost. Kent vypuzen a Frank ve hněvu odplul.
Král odjel na večer, vzdav sebe vlády!
odkázán k vyživení — a to vše
tak na překot! — Edmunde! Co nového?

Edm. (*schovávaje list*). Ať se tak líbí Vašnosti: nic.

Glost. Proč tak úzkostlivě hledíš uschovati ten list?

Edm. Nevím nic nového, mylorde.

Glost. Jaké psaní jsi to právě četl?

Edm. Pranic, mylorde!

Glost. Věru? Nač jsi měl tedy potřebí tak ukrutného spěchu, jímž jsi je vstrkal do kapsy? Povaha ničeho nepotřebuje se tajiti. Ukaž jenom! Není-li to nic, nebudu mít brejlí potřebí.

Edm. Prosím, otče, odpusťte mi! Jest to list od mého bratra, kterýž jsem zcela ještě nepřečetl, ale pokud jsem v něm přišel, nezdá se mi zápodobno, abyste do něho nahlédnul.

Glost. Podej mi ten list!

Edm. V obém se nezachovám, bych jej zadržoval, bych jej vydal. Obsah, pokud já mu rozumím, zasluhuje hany.

Glost. Ukaž, ukaž!

Edm. Doufám, k bratrovu ospravedlnění, že to psal jen co pokušení a zvědka mé ctnosti.

Glost. (*čte*). „Toto ustanovení právní a ta úcta k stáří ztrpčují nám svět v nejlepších létech našich, zadržují naši majetnost, až naše stáří již nedovede jí užiti. Počínám shledávati zbytečné a pošetilé obmezení v nátisku sestárlé samovlády, která panuje, ne proto, že drží moc, ale že se jí podrobujem. Navštiv mne, bratře, ať o tom s tebou více pohovořím. Kdyby náš otec chtěl spáti, až bych já ho zbudil, požíval bysi polovic jeho příjmův na vždycky a byl bysi miláčkem tvého bratra Edgara.“ — Hm, spiknutí! — spáti, až bych já ho zbudil — požíval bysi polovic jeho příjmův — Můj syn Edgar! Měl-liž ruku, aby to psal, srdce a mozek, aby to vymyslil? — Kdy ti tohle přišlo, kdo to přinesl?

Edm. Nepřinesl to nikdo, mylorde, to je ta chytrost v tom. Nalezl jsem to oknem vhozené v svém pokojíku.

Glost. Poznáváš v tom bratra svého ruku?

Edm. Kdyby byl obsah dobrý, milý otče, přisahal bych, že jest jeho; z toho však ohledu bych skoro myslil, že není.

Glost. Jest ruka jeho.

Edm. Jest to jeho ruka, mylorde, než doufám, že srdce jeho nebydlí s obsahem.

Glost. Což z tebe nikdy dříve nevyzdvídal tvůj náhled o té věci?

Edm. To nikdy; a však jsem ho častěji tvrditi slýchal, že prý se náleží, když jsou synové věkem

dospělí, a otcové věkem sešlí, aby otec byl jako poručencem synovým a syn spravoval jeho důchody.

Glost. Ó lotře, lotře! — To samé smýšlení i v listu. Hnusný padouchu! nepřirozený, prokletý, zhovadilý padouchu! horší než zhovadilý! — Jdi, hochu, vyhledej ho, dám ho zatknouti. — Ohavný padouch! — Kde jest?

Edm. Dojista to nevím, milý otče. Ráčíte-li ale poshověti s rozhorlením svým na mého bratra, až byste z něho vyloudil lepší svědectví o jeho zámyslu, nezaběhneme nijak na nejisto; naproti tomu, kdybyste prudce na něj si vyjížděl, jsa omylně zpraven o jeho záměru, spůsobilo by to velkou skvrnu na vaší vlastní cti, a jeho poslušenství docela by dohubilo. Odvažuji se klásti svůj život za věrnost jeho, že to psal, aby seznal moji oddanost k Vaší Ctihodnosti, a pro žádné jiné nebezpečné snažení.

Glost. Myslíš tak opravdu?

Edm. Uzná-li Vašnost za prospěšné, postavím vás na místo, odkud uslyšíte nás o tom rokovat; a jistotou sluchu svého máte nabyti svého ubezpečení; a to v nedelší lhůtě než do večera.

Glost. Není možná, aby byl takovým netvorem!

Edm. Zajisté také jím není.

Glost. K otci svému, jenž ho tak srdečně a svrchovaně miluje! — Nebesa a země! — Edmunde, vyhledej ho, zaveď mne zticha k němu, dělej všecko po nejlepším vlastním vědomí. Dal bych za to nevím co, abych jen měl věrného rozhodnutí.

Edm. Půjdu jej hledat neprodleně, vyvedu svůj úkol seč budu svědomitě a zpravím vás o všem.

Glost. Ta poslední zatmění na slunci a na měsíci nevěští nám nic dobrého; neb ač si to věda přírodní tak i onak vykládá, však sama příroda bývá následujícími událostmi bičována. Láska chladne, přá-

telství se rozpadává, bratři se sváří; v městech zpoury, v krajích různice, v palácích zrada a mezi otcem a synem svazky strhány. Ten můj zběsilý syn proroctví naplňuje: to ten syn zuřící proti otci. Král se vysmekl z koleje přirozenosti: to ten otec zuřící proti dítěti. Viděli jsme to nejlepší našeho času: úklady, potměšilství, zrady a veškeré záhubné neřádnosti sledují nás až po naše hroby. — Vynajdi toho zlosyna, Edmunde, nezželí se ti toho, dej se v to se všelikou pilností. — A šlechetný Kent, to věrné srdce za hranicemi! jeho provinění — poctivost. To k nepochopení! *(Odejde.)*

Edm. To jest to výborné pošetilství světa, že kdykoli se v štěstí roznemůžem (často z přesycení svým vlastním chováním), rádi vinu dáváme své nešťastné planetě, slunci, měsíci a hvězdám, jako bychom byli zlosyny z nutnosti, třeštilci dopuštěním nebes, šelmami, zloději, prorádci nevyhnutelnou mocí oblohy, opilci, lháři, cizoložníky z poslušnosti k neodolatelnému planet působení, a vším, v čemkoli zlí jsme, z božského ponuknutí. Podivení hodná to omluva lidí zženkylých, že své kozí chtíče hvězdě za vinu dávají. Můj otec sléhal se s mou matkou pod ocasem draka, a mé narození se stalo pod medvědicí; z čehož následuje, že jsem ukrutný a chlipný. Arciť! bylo by ze mne co jsem, byť i nejpanenštější hvězda na nebi na mé zpankartování byla třpytila. Edgar —

Vystoupí Edgar.

(Stranou.) A hr! tu ho máš jako katastrofu v staré komedii. Mou nápovědí jest šibalská zádumčivost, s povzdechnutím, jako Tom z blazince [3]). *(Nahlas.)* O! těmi zatměními se vyznamenávají takovéto roztržky. Fa, sol, la, mi —

Edg. Jakž pak, bratře Edmunde, do jakých vážných rozjímání jsi se to nyní zabral?

Edm. Přemýšlel jsem, bratře, o jistém proroctví,

o němž jsem četl tyto dni, kterak se vyplní po těchto znameních.

Edg. A těmi věcmi ty se obíráš?

Edm. Ubezpečuji tě, že události, o kterýchž tam psáno, nešťastným osudem se již oznamují, jakož jest nepřirozený poměr mezi dítětem a rodičem, úmor, drahota, rozlučování starých přátelství, rozdvojení v říši, hrozby a proklínání krále a šlechty, nedůvodná nedůvěra, vyobcování přátel, vojska rozdrobení, zrušení manželstev, a bůh ví co všecko.

Edg. Od jak dávna-liž jsi přívržencem astrologie?

Edm. Řekni mi, kdy pak jsi viděl otce naposledy?

Edg. Nu, minulý večer.

Edm. Mluvil jsi s ním?

Edg. Ano, dvě celé hodiny.

Edm. Rozešli jste se v dobré míře? Neznamenal jsi na něm mrzutost v slovech nebo v pohledech?

Edg. Dokonce žádnou.

Edm. Rozpomeň se jenom, čím bys jej byl asi rozhněval; a dbej na moji radu: chraň se přijíti mu v cestu, dokavad krátká doba neukonejší rozkvašenost jeho nevole, kteráž v okamžení tom právě tak bouřlivě jím zmítá, že by sotva na utýrání tvé osoby dosti měl.

Edg. Nějaký nešlechetník mne očernil.

Edm. Toho se obávám. Prosím tě, chovej se neustále pozdálí, dokud prudkosti vzteku jeho neubude; a radil bych ti, abysi se ukryl v bytu mém, kdež to nějak nastrojím, abys otce mluviti slyšel. Prosím tě, jdi, tu vezmi můj klíč. Bude-li ti z domu vyjíti, vyjdi ozbrojen.

Edg. Ozbrojen, bratře?

Edm. Bratře, radím ti k nejlepšímu: vycházej ozbrojen. Ať nejsem poctivý, chystá-li ti on co dobrého. Povídal jsem ti, co jsem viděl a slyšel, ale po

skrovnu, nic se nevyrovná obrazu hrůzy té. Prosím tě opět, ustraň se!

Edg. Dovím se brzy čeho od tebe?

Edm. Budu ti v té věci zajisté pomocen.

(Edgar *odejde.*)

Dověrný otec, bratr poctivý,
jenž od přírody tak je dalek křivdy,
že sám jí netuší; jehož počestnost
sprostáckou lesť má osedlá! — Výborně!
Chci vtipem, když ne rodem, statků dobyt;
vše jest mi vhod, co lze si připodobit.

(Odejde.)

Výjev třetí.

Pokoj v paláci vévody z Albanu.

Vystoupí **Goneril** *a* **Oswald.**

Gon. Bil můj otec mého komorníka za to, že jeho šašku vynadal?

Osw. Ano, Milostpaní!

Gon. Jakože den a noc, mám toho dost!
Co den v tu onu nezbednost vybuchna,
vrhá nás všecky v zmatek. Nestrpím to.
Rytířstvo jeho bujní, a on sám
pro každou smeť nás plísní. Až se z honby
navrátí, nezjevím se; rci, že stůni.
Umdlíte-li v předešlé služebnosti,
tak dobře; chybu toho zodpovím.

(Zvuky rohův za jevištěm.)

Osw. On přichází, Milosti, slyším jej.

Gon. Nedbejte naň, tak hrubě jak jen chcete,
vy a vše čeleď: nech si postěžuje.
Nelíbí-li se mu to, ať jde k sestře,
jež stejně se mnou smýšlí v tom, to vím,
a panovat si nedá. Starý bloud,
jenž předc by provozovat chtěl tu moc,

kteréž se vzdal! Nuž, při životu mém,
obstárlí pošetilci jsou zas děcky,
a musí bitím, jako lichocením,
když nespomůže to, být řízeni.
Pomněte na má slova.

Osw. Dobře, paní!

Gon. Též jeho jezdcům přejte chladší vzhledy.
Pojdi z toho, co pojdi. Naveďtež
i svoji čeleď tak; neb ráda bych
si odtud vzala k řečem příčinu.
Hned sestře budu psát, by zcela mnou
se zpravovala. — Strojte k obědu! (*Odejdou.*)

Výjev čtvrtý.

Síň v témže zámku.

Vystoupí **Kent** *přestrojen.*

Kent. Jen bude-li mně možná, půjčiti
tak dobře sobě cizí výřečnost,
jež zkusatí mou řeč; můj dobrý záměr
sám sebou dojde plně výsledku,
pro nějž jsem svlék' svou pravou podobu.
Teď, Kente vyobcovaný, ač lze-li,
kde stojíš kletbou stížen, sloužiti,
(i staň se tak!) tvůj milovaný pán
tě v pilné práci najde. (*Zvuk rohův za jevištěm.*)

Vystoupí **Lear,** *jeho družina a služebnictvo.*

Lear. Nenechte mne ani na okamžik čekati na oběd; jděte, mějte o to péči! (*Jeden ze služebnictva odejde.*) Co to, kdož jsi ty?

Kent. Muž, pane!

Lear. K jakému zaměstnání se přiznáváš? Co chceš od nás?

Kent. Přiznávám se, že nejsem sprostší než se

zdám, že tomu věrně sloužím, kdo se ve mne chce důvěřit, miluji toho, kdo počestným jest, obcuji s tím, kdo jest moudrým a málo mluví, bojím se soudu, šermuji, když nic jiného nezbývá a nejídám ryb [4]).

Lear. A kdož jsi?

Kent. Velmi poctivý chlap, a tak chudý jako král.

Lear. Jsi-li co poddaný tak chud, jak on co král, tedy jsi chudý dost. Co bys rád?

Kent. Službu.

Lear. Komu bys chtěl sloužit?

Kent. Vám.

Lear. Znáš mne, příteli?

Kent. Neznám vás, pane, ale máte něco ve svých tazích, což bych s radostí pánem nazýval.

Lear. To jest?

Kent. Velebnost.

Lear. Jaké služby umíš konat?

Kent. Umím počestné tajemství zachovávat, jezdit, běhat, dvornou pohádku špatně vypravovat a poselství nezapletené prostě vyřizovat; zkrátka, k čemu se obyčejný člověk hodí, v tom jsem dobře zběhlý, a nejlepší věc při mně je bedlivost.

Lear. Kolik ti je let?

Kent. Nejsem již ani tak mlád, žeby mne ženština svým zpěvem okouzlila, ani tak stár, abych se z ničeho nic do ní zbouchnul: osmačtyřidcítka mi sedí na zádech.

Lear. Následuj mne! máš mi sloužit. Nebudeš-li se mi po obědě líbiti hůře, nebudu se tě muset tak brzy spustit. — Na stůl, hola, na stůl! — Kde jest můj hoch, můj šašek? Jděte a zavolejte sem mého šaška!

Vystoupí **Oswald.**

Na slovo, příteli! kde jest dcera má?

Osw. S odpuštěním — *(Odejde.)*

Lear. Co ten chlap tam blekotá? Zavolejte toho troupa zpět! — Kde vězí šašek můj? hej! — Což pak se celý svět rozespal! Nu jak, kde jest ten nezdvořák?

Jeden rytíř. On praví, mylorde, že jest vaší dceři nanic.

Lear. Proč se neobrátil, pacholek, když jsem ho volal?

Rytíř. On mi bez okolku odpověděl, že nechtěl.

Lear. Nechtěl!

Rytíř. Mylorde, nevím co se tu děje, ale dle mého soudu nepotkává se vaše Výsost s navyklou láskou a uctivostí; projevuje se znamenitý úbyt zdvořilosti, nejinak při veškerém služebnictvu, jak při vévodě a též vaší dceři.

Lear. Ha! myslíš?

Rytíř. Prosím poslušně za odpuštění, mylorde, jsem-li na omylu, ale mé horlivosti nelze mlčeti, musím-li se domýšlet, že se vaší Výsosti urážka činí.

Lear. Upomínáš mne jen na mé vlastní pozorování; od nedávna znamenám jakousi chladnou nevšimavost, což jsem raději přičítal své podezřivé nedůtklivosti, než schvalnému snažení a úmyslné nešetrnosti. Budu mít na to bedlivé oko. Ale kde je můj šašek? Neviděl jsem ho tyto dva dni.

Rytíř. Co odjela mladá kněžna do Francie, šašek se, pane, očividně trápí.

Lear. Ticho o tom. Znamenal jsem to dobře. Jděte a oznamte mé dceři, že s ní chci promluvit. Vy pak jděte mi zavolat šaška!

Vrací se **Oswald.**

Ó vy tam, přítelíčku, pojďte pak sem! Kdo jsem já, příteli?

Osw. Milostpanin otec.

Městská knihovna

Lear. Milostpanin otec? pacholek milostpánův: vy nestydatý pse, vy pacholku, vy mamlase!

Osw. Toho ničím nejsem, mylorde, račte odpustit.

Lear. Opovažuješ se takové pohledy na mne sršet, holoto? (*Bije ho.*)

Osw. Bíti se nedám, mylorde.

Kent. Ani poraziti, vy sprostý kuželkáři? [5])

(*Podrazí mu nohu.*)

Lear. Děkuji ti, příteli! ty mi sloužíš, a já tě zachovám v laskavé paměti.

Kent. Pojďte, můj zlatý, vstaňte, a ven s vámi. Já vás naučím rozdílům — kliďte se! Chcete-li svou hulvátskou délku změřit podruhé, zůstaňte. Ale jen ven! Zmoudřel jste už? Tak! (*Vyhodí* Oswalda *štílcem ze dveří.*)

Lear. Nuže, můj přátelský sluho, měj za to můj dík; tu vezmi své služby návdavek.

Vystoupí Šašek.

Šaš. Nechte mne ho také zjednat — tu jest má čapka s rolničkami. (*Dávaje* Kentovi *svou čapku.*)

Lear. Co pak, můj švarný hochu, co počínáš?

Šaš. (*ku* Kentovi). Poslechni, bylo by nejlíp, abysi přijal moji čapku.

Kent. Proč, blázne?

Šaš. Proč? Protože se držíš člověka, který vyšel z přízně. Věru, neumíš-li věšet pláštík odkud vítr věje, v krátce rýmu utržíš; tu máš, vezmi moji čapku. Vidíš, tento muž odpudil od sebe dvé svých dcer, a třetí dceři bezděky udělil svého požehnání; setrváš-li v jeho službě, není jinak, musíš bez odporu nositi mou čapku. (*K* Learu.) Jak se máš, kmotře? [6]) Přál bych, abych měl dvě čapky a dvě dcery.

Lear. Proč, můj hochu?

Šaš. Až bych jim byl všecko, z čeho živ jsem,

rozdal, nechal bych aspoň čapku pro sebe. Tato patří mně; vyžebrej si druhou na svých dceruškách.

Lear. Měj se na pozoru, slyšíš, před dutkami!

Šaš. Pravda jest hafan, a ten patří do psince; musí být vymrskán, anoť se paní čubce dovoluje, státi u krbu a zasmrádět.

Lear. Trpký pro mne peluněk!

Šaš. Poslechni, naučím tě průpovědi.

Lear. To učiň.

Šaš. Dej pozor, kmochu!

Více měj než vyjevíš,
méně hovoř, nežli víš,
víc nepůjčuj nežli smíš,
jezdi víc než prochodíš,
více zvídej nežli znáš,
méně sázej, než vyhráš,
spusť se nevěstek a pitky,
v domě chovej pilné skřítky:
budou větší tvé požitky,
než bez dvadceti dvě desítky.

Lear. Totě tolik co nic, šašku!

Šaš. Právě tolik, kolik advokát zdarma zastává; tys mi nic za to nedal. Nevíš co začíti s ničím, kmotře?

Lear. To ne, hochu; z ničeho nelze dělat něco.

Šaš. (*ku* Kentovi). Prosím tě, řekni mu, tolik obnášejí asi důchody jeho země; bláznovi by neuvěřil.

Lear. Trpký blázen!

Šaš. Víš-li pak rozdíl, kmochu, mezi trpkým a sladkým bláznem?

Lear. Nevím, čtveráku, pověz mi ho.

Šaš. Kdo tobě poradil,
bys rozdal podíl svůj,
jej postav podle mne,
neb zaň ty sám tu stůj.

Sladký i trpký hned
vám bude blázen znám:
ten v strakatině zde,
tam onen stojí sám.

Lear. Ty mne nazýváš bláznem, hochu?

Šaš. Druhých svých názvův jsi se odřekl, s tímto jsi se narodil.

Kent. Toto není veskrze bláznovské, mylorde!

Šaš. I to věřím! lordové a velmocní páni mne nenechají; kdybych měl nějaký monopol, chtěli by v něm účasť míti [7]); a to celými haldami; nenechali by mne mít celého blázna pro sebe; utrhovali by mi z něho kde možno. — Dej mi vejce, kmotře, a já ti dám dvě koruny.

Lear. Jaké dvě koruny to budou?

Šaš. Nu, když rozbiji vejce v půli a vyjím žloutek, obě koruny — škořepiny. Když's ty rozlomil svou korunu v půli a obě polovice daroval, brodil jsi se blátem, nesa svého osla na zádech; vtip ulítnul z tvé lysé koruny [8]), když jsi svou zlatou složil se sebe. Mluvím-li nyní jako blázen, dej toho vymrskat, kdo to první zpozoruje.

(Zpívá.) Pro blázny nyní zlý je čas,
neb z mudrcův jsou troupi,
rozůmek jejich pobral ďas,
jich mravy jsou tak hloupy.

Lear. Kdypak jsi navyknul té zpěvnosti, hochu?

Šaš. Přišlo mi to v obyčej od oné doby, kmochu, co jsi své dcery nad sebou matkou učinil; neboť jak's jim metlu dal do ruky a spustil kalhoty,

tu aj! z radosti plakaly,
a já pro hoře zpíval,
že taký král si na mžík hrál [9])
a u bláznů se shříval.

Prosím tě, kmochu, postarej se o nějakého kan-

tora, jenž by tvého blázna lháti učil. Já bych tak rád se učil lhát.

Lear. Opovážíš-li se lhát, chlapíku, budeš bit.

Šaš. Divím se, jak jste si příbuzni ty a dcery tvoje: ony mne chtějí vidět bita za pravdomluvnost; ty zase mne chceš bíti pro lhání, a časem bývám bit, že držím hubu. Raděj bych už byl čímkoli jiným, jen ne šaškem; a předc bych nechtěl býti tebou, kmochu, neboť jsi svůj vtip ostříhal s obou stran a v prostřed nic nezbylo. Tu přichází jeden z ostřižkův.

Vystoupí Goneril.

Lear. Jak jest, dcero? Co dělá ta sponka na tvém čele [10])? Zdá se mi, že's od nedávna trochu zamračena?

Šaš. Což jsi byl švarnější hoch, pokud jsi se nemusel ohlížet na její mračení, teď jsi nullou bez cifry, a já jsem teď lepší tebe. Já jsem šaškem, ty ničím. Ano, na moutě, budu jazyk držet na uzdě; (*ke* Goneril) tak, paní, váš obličej mně káže, třeba jste nepromluvila.

(*Zpívá.*) Tydlýdu —
kdo nemá kůrku ani střídu,
všeho pln, předc trpí bídu.

(*Ukazuje na* Leara.) Ten tu jest vyloupaná luština.

Gon. Ne jen, pane, ten drzý šašek váš,
i jiní v zpupné vaší družině
si denně stýskají a sváří, bujné,
nesnesitelné hovíc zhejralosti.
Vždy myslila jsem, že oznámíc vám to,
dočkám se od vás moudré opravy;
již ale z toho mne, co tuhle sám
jste prohodil a činil, jíme strach,
že chráníte a podporujete jich mrav
svým schválením; čemu-liž tak, neujde

ta chyba důtky, aniž dříme trest,
jenž na zřeteli maje blaho všech,
snad vás pohorší svými následky;
cožby nám bylo hanbou, kdyby nutnost
jej moudrým zakročením nezvala.

Šaš. Neboť, kmotře, to víš, že
červenka kukačce tak dlouho donáší stravičku,
až ta dorostouc ukousne své mamičce hlavičku.
Tak nám světlo shaslo a my zůstali po tmě [11]).

Lear. Jsi ty naše dcera?

Gon. Přála bych, otče, abyste lépe těžil svou zralou moudrostí, jakoužto vím že jste obdarován; i abyste se odřekl těchto vrtochův, kterými jste od posledka ke své ujmě jako vyměněn.

Šaš. To by osel znamenal, když vozík klisnu táhne. — Hejsa, Haničko, mám tě rád.

Lear. Zná mne tu někdo? Nastojte! to není Lear. Chodí Lear takto, mluví takto? Kde nechal očí svých? Buďto jeho rozum slábne, aneb smyslové jeho jsou ve mdlobě pohříženy. Spím-liž či bdím? Ha! zajisté, tomu není tak. Kdo z vás mi říci může, kdo jsem?

Šaš. (*stranou*). Learův stín.

Lear. To bych rád zvěděl; neboť dle znakův vladařství, vědomí a soudnosti klamně bych se domýšlel, že dcery mám. —

Šaš. Kteréž tebe chtí udělat poslušným tatíkem.

Lear. Vám říkají, krásná šlechtično?

Gon. Ustaňte!
To vytržení zcela nosí ráz
ostatních vašich vrtoch. Prosím vás,
byste rozeznal dobře účel můj.
Jsa čestně stár, měl byste moudrým být.
Sto rytířův a panošův živíte zde,
tak nezřízené, pusté, drzé lidi,
že dvůr náš, načichnuv jich neřestmi,

se krčmě rovná; pro rozkoš a bujnost
spíš hospodu neb hampejs představuje,
než ladný palác. Sama hanba tlačí
na rychlý lék; i buďte zaprošen
od té, co vezme mocí, oč teď žádá,
abyste trochu ztenčil průvod svůj;
a ostatek, jenž v službě setrvá,
ať muži jsou, příslušni vašim létům,
znající vás i sebe.

Lear. Hrom a peklo!
Sedlejte koně mé, svolejte čeleď.
Odrodilá! překážet tobě nechci,
ještě mně dcera zbývá.

Gon. Vy bijete můj lid, a neřádný
hluk váš si dělá sluhy z pánův svých.

Vystoupí vévoda z Albanu.

Lear. Ó běda, kdo již pozdno bycha honí!
(*K* Albanu.) Ó, jste vy tu? a je v tom vůle vaše?
nu mluvte, synu? — Ostrojte mé koně!
Ó nevděku, ty ďáble zatvrzelý,
hroznější, v dítěti-li máš svůj stan,
než mořské obludy.

Alb. Prosím vás, pane,
ukojte se!

Lear (*ku* Goneril). Ohavo, v hrdlo lžeš!
Má družina je vzorná, vybraná,
znající podrobně své povinnosti,
a v očích nejpřísnějších ztvrzuje
čest svého jména. Ó přeskrovná chybo!
jak's ošklivou v Kordelii se mi zdála,
když's jako na mučidle z pevných pák
povážnou mysl vymknouc, z srdce mého
vši lásku vyhnala a v černou žluč
ji změnila. — Ó Leare, Leare, Leare! (*bije se v čelo*)

tluc na bránu, kterouž jsi vpustil blud,
vypustil zdravý úsudek! — Pojď, pojď, má družino!

Alb. Mylorde, nevinen jak nevědom
jsem tím, co vás tak dojalo.

Lear. Můž' být, mylorde. — Slyš, přírodo, slyš!
Drahá bohyně slyš! Pusť od zámyslu,
uzavřela-lis tvor ten zplodistvit.
Do lůna uvoď jí neúrodu,
plodící ústrojí v ní vypražiž,
jí z života zvrhlého nevypuč
robátko k její cti; však má-li počít,
stvoř z hněvu dítě to, ať živo jest —
jí trýzeň hnusně nepřirozená.
To vtiskej vrásky v její mladou tvář,
kanoucím pláčem zbrázdi její líc,
vši bolest matčinu a dobrotu
zvrať ve smích, v pohrdání, ať pocítí,
že bolestněji nad zub hadový
jest míti dítě nevděčné. — Pryč, pryč! (*Odejde.*)

Alb. Ó božstva, která ctíme, co to značí?

Gon. Ó nenamáhejte se, zvědět příčinu,
ať si jen vrtoch jeho má tu metu,
jíž bláhovost mu staví.

Vrací se Lear.

Lear. Co? Jedním rázem padesát z mých druhův!
V čtrnácti dnech?

Alb. Oč pak se jedná, pane?

Lear. Povím ti. (*Ku* Goneril.) Smrt a peklo! hanbím se,
že moc máš, mužství mé tak ohromit,
že tyto horké slzy, násilím
z mých očí vyřinulé, svědčí tobě.
Zlé páry dech tě zachvať, projídej
otecké kletby rána zjitřená

tvé všecky smysly. — Staré, citné oči!
zaplačte nad tím zas a vyrvu vás
a hodím mokvající slzami
prach ovlažit. — Ha, kam to se mnou došlo!
Než buď si tak. Vždyť ještě dceru mám,
kteráž je jistě hodna, laskava;
zvědouc to o tobě, ti nehty svými
rozdrápe vlčí tvář tvou. Seznat máš,
že přijmu zase tvar, o němžto mníš,
že jsem ho zavrh' navždy. Věř, to seznáš!

(Lear, Kent *a služebnictvo odejdou.*)

Gon. Dbáte vy na to, pane?

Alb. Tak příliš svojí velké lásce k vám
nemohu nadržovat, Goneril —

Gon. Prosím vás, dost toho! — Oswalde, hej!
(*K šaškovi.*) Ty, šelma víc než blázen — za svým pánem!

Šaš. Kmotře Leare, kmotře Leare, počkej a vezmi šaška s sebou.

Lišku do jámy chycenou
a takovouto dceru
kat vezmi, na mou věru.
Kéž bych měl oprať koupenou!
S tím se za pánem beru. (*Odběhne.*)

Gon. Ten stařec dobře počítal — sto rytířův!
Bylby to chytrý kousek, dáti mu
sto rytířův do vůle; arciť — by
na každý sen, na každé larifari,
na každou stížnost, nelibost, svůj vrtoch
směl mocí touto provodit, a míti
životy naše ve své milosti.
Oswalde! povídám —

Alb. Vyť se bojíte příliš.

Gon. Toť líp, než příliš věřit.
Nech raděj odstraním, co budí strach,
a zniknu strachu, býti odstraněna.

Znám jeho povahu. Cokoli řekl,
jsem psala sestře. Ta-li pod střechou
jej s jeho stem rytířův přechová,
když odkryla jsem toho škodlivost —
He! Oswalde!

Oswald *se vrací.*

Napsal jste list mé sestře?
Osw. Napsal, paní.
Gon. Seberte něco lidí a na kůň!
Zpravte ji o bázni mé osobné,
a připojte pro větší důraznost
své vlastní důvody. A nyní jděte,
přispěšte návrat svůj! (Oswald *odeje.*) Ne, ne, pane!
Tu jemnou vlídnost a ten spůsob váš
ač nezatracuji — leč odpusťte,
víc tupen býváte pro bezumnost,
než veleben pro vlídnost škodlivou.
Alb. Nevím, až kam vám bystrý zor se daří:
lepšího žádost dobré často maří.
Gon. Již tedy —
Alb. Ano, ano, zvíme vše.
(Odejdou.)

Výjev pátý.

Nádvoří před zámkem.

Vystoupí **Lear, Kent** *a* **šašek.**

Lear. Jdi napřed do Glostru [12]) s tímto listem; nepovíš mé dceři nic z toho, co víš, kromě co sluší k dotazu jejímu, vzatému ze samého psaní; nebude-li hbitost s tvojí horlivostí, dorazím tam ještě před tebou.

Kent. Oka nezamhouřím, dokud psaní vaše nebude odevzdáno. *(Odejde.)*

Šaš. Kdyby měl člověk mozek v šlapadlech, zdažby nepodléhal nebezpečí oznobenin?

Lear. Ano, hochu.

Šaš. Tedy, prosím tě, jen buď vesel, tvůj rozum nebude nikdy chodit v křampálích.

Lear. Hahaha!

Šaš. Uhlídáš, tvá druhá dcera podobně [13]) s tebou naloží; neboť ač se té zde podobá, jako pouchle jablku, však já mohu říci co říci mohu.

Lear. Nu, co můžeš říci, hochu?

Šaš. Že se od ní v chuti bude tak lišit, jako se liší pouchle od pouchlete. Můžeš-li mí říci, proč nosí člověk nos uprostřed obličeje?

Lear. Ne.

Šaš. Aby měl své oči po každé straně nosu; aby viděl, co voněti nemůže.

Lear (*mysle na* Kordelii). Učinil jsem jí křivdu.

Šaš. Umíš povědíti, kterak si ustřice dělá lasturu?

Lear. Neumím.

Šaš. Já také ne; to ale umím povědít, nač má hlemejžď svou skořepinu.

Lear. Nač?

Šaš. Nu, aby do ní hlavu vtáhnout mohl, ne však aby ji daroval dcerám, a své růžky nechal bez přístřeší.

Lear. Já se zapomenu nad svým přirozením. — Otec tak laskavý! . . . Jsou mí koně osedláni?

Šaš. Tvoji oslové šli pro ně. Důvod, proč ve sedmihvězdí není více než sedm hvězd, jest roztomilý důvod.

Lear. Že jich není osm?

Šaš: Ano, skutečně. Z tebe byl by dobrý šašek.

Lear. Odnímati je, násilím! [14]) — Ohyzdo nevděčnosti!

Šaš. Kdybys ty byl mým šaškem, dostal bysi výprask, že jsi ošedivěl před časem.

Lear. Jak to je?

Šaš. Neměl's ošedivět, než jsi rozumu nabyl.

Lear. Ó nedej, bych se zbláznil — jen ne zbláznit, milosrdné nebe! Zachovej mne v míře; nechtěl bych se zbláznit.

Vystoupí jeden ze šlechticův.

Lear. Jakž? Jsou koně sedláni?
Šlecht. Sedláni, Milosti.
Lear. Pojď hochu.
[*Šaš.* Ta, co teď děvou jsouc chce odchodu mému
se smáti,
nemá jí dlouho být, ač-li se ta věc neukrátí.] [15])

(Odejdou.)

Jednání druhé.

Výjev první.

Nádvoří v zámku hraběte z Glostru.

Vystoupí **Edmund** a **Kuran,** *dvořan, se dvou stran.*

Edm. Pozdrav vás bůh, Kurane!

Kur. I vás, pane. Právě jsem byl u vašeho otce, a jemu zprávu donesl, že vévoda z Kornwallu a Regan vévodkyně na noc u něho býti zamýšlejí.

Edm. Čím se to děje?

Kur. To je mne tajno. Bezpochyby jste slyšel o novinkách z kraje? o čem se totiž tu onde šeptá, neboť ta návěští posud jen od ucha k uchu poletují.

Edm. Neslyšel jsem nic; prosím vás, jaké to jsou?

Kur. Tedy jste neslyšel o žádné možné válce mezi vévodami z Kornwallu a z Albanu?

Edm. Ani slovem.

Kur. Však se o tom svým časem dovíte. Mějte se dobře, pane! *(Odejde.)*

Edm. Vévoda na noc zde? Tím líp, co nejlíp!
To v záměr můj se mocí zapletá.
Otec pochopy bratru nastražil,
teď zbývá, jednu nedůtklivou věc
jen provésti. Rychlost a štěstí, přejte!
Na slůvko, bratře! — sejdi! bratře, slyš!

Vystoupí **Edgar.**

Můj otec nespí. — Prchni odsud, prchni!
Prozrazen jest tvůj tajný útulek;

teď noc shovívá tvému útěku.
Nereptal's na vévodu z Kornwallu?
On nás navštíví, nyní, v spěchu, v noci,
a Regan s ním. Nic nevyšlo ti z úst
na jeho straně proti Albanu?
Zpomeň si předc!

Edg. Zajisté, ani slova.

Edm. Slyším otcovy kroky. Odpusť mi,
že zdánlivě meč tasím na tebe.
Tas, čiň jakby se bránil. — Ujdi šťastně!
Ustup — ať otce znikneš! — Světla sem!
Spěj, bratře! — Svíce, svíce! — Tak, zdař Bůh!
(Edgar *odejde.*)
Pár kapek krve na mně domnění v nich
o tuhém boji vzbudí. Druhdy vídal
jsem podnikat pijáky horší žerty [16]).
Otče, otče! — Stůj, stůj! Pomozte!

Vystoupí Gloster *a sloužící s pochodněmi.*

Glost. Nuž Edmunde, kde jest ten lotr?

Edm. Tu potmě stál, vytasiv břitký meč;
zlá kouzla mumlaje zaklínal lunu,
by laskavou mu byla příznivkyní.

Glost. Však kde jest on?

Edm. Hle, otče, krvácím!

Glost. Kde jest ten padouch, Edmunde?

Edm. Tamtudy prchnul,
když nemoh' nikterak —

Glost. Pusťte se za ním, ho!
pospěšte v sled! — Co nemoh' nikterak? —

Edm. Mne přemluviti k vraždě Vašnostině.
Leč já mu předstíral, že bohův hněv
na otcovrahy vše své hromy metá;
jak mnohými, pevnými úvazky
se víže dítě k otci. On konečně,

vida, jak s ošklivostí protivím
se skutku rouhavému, v lítém skoku
připadnul na mne, mečem nastrojeným
mne nepřipraveného v rámě ťal.
Než spatře, jak můj duch rozjitřený
v spravedlivém se boji směle vzpřel,
buď pak, že pokřikem mým polekán,
chvatem se dal na útěk.

Glost. Ať si prchá,
neujde v této zemi zajetí,
jsa lapen, smrti. Jasný vévoda,
můj vzácný kníže pán tu noc k nám přijde.
Pod jeho záštitou ohlásit dám,
že díkův dojde, kdo jej vynajde,
a dodá k špalku sketu vražedlnou;
kdo utají ho, smrti.

Edm. Když jsem v něm vyvracel ten úmysl,
a odhodlána seznav, příkrým slovem
hrozil mu vyzrazením, pravil, řka:
Ty bezzemý bastarde! mníš, bych já
tak stál naproti tobě, žeby víra
v tvou pravdomluvnost, ctnost neb hodnotu
tvým slovům dala průchod? Věz, co zapru,
(a zapru vše, kdybys i rukopis
můj bral za svědka), všecko převrátím
v tvou nástrahu, lest, kletou osnovu.
A rozumem pomátlý byl by svět,
by nemyslil, že prospěch smrti mé
ti patrně byl mocnou ostruhou,
bys po ní dychtil.

Glost. Lotr zarputilý!
Své psaní zapřít chtěl? — Já nezplodil jej nikdy.
Slyš! vévodské to trouby! Nevím sice
proč přichází, však zavru přístavy,
padouch mi neujde, v tom vévoda

mne nesmí oslyšet: rozešlu spolu
i jeho podobiznu v blíž i v dáli,
ať celé království jej věrně sezná.
A tobě, pravý, zdárný synu můj,
prostředky vymohu, abys mé země
dědit se schopným stal.

Vystoupí vévoda z Kornwallu, Regan *a služebnictvo.*

Kornw. Což to, šlechetný příteli? Co právě
jen přijíždím, doslécham divných novin.
Reg. Tomu-li tak, není dost ostré pomsty,
by stihla vinníka. Jak jest, mylorde?
Glost. Ó paní, staré srdce mé se puká!
Reg. Vám strojil křtěnec otce mého smrt?
jemuž můj otec jméno dal? váš Edgar?
Glost. Ó paní má! to hanba skrýt by chtěla.
Reg. Byl též snad spolčen s bujným tovaříšstvem
sloužícím otci mému?
Glost. Nevím, paní.
To tuze, tuze zlé!
Edm. Ano, Milosti, byl v tom spolčení.
Reg. Pak nedivte se, že tak zlý měl sklon.
Ti navedli ho jistě, vraždit starce.
Dnes večer dobře o nich výstrahou
jsem byla zpravena od sestry své,
tak že, přijdou-li bydlit v mojím domě,
já nebudu tam.
Kornw. Já též, jistě, Regan!
Edmunde, doslýchám, že dětinnou
jste službu otci svému proukázal.
Edm. Byla to povinnost má, pane můj!
Glost. On úklad jeho zradiv, uhonil
tu ránu, když pokoušel se ho chopit.
Kornw. Je-liž pak stíhán?
Glost. Ano, mylorde.

*

Kornw. Lapnou-li jej, pak se vám nebude
víc báti jeho zlosti; po chuti
užijte pro svůj záměr moci mé.
Vy Edmunde, jehožto poslušnost
a ctnost se chválí samy této chvíle,
našincem buďte; k velké potřebě
nám bude muž tak statné věrnosti.
Vás nejprvé si osobujem.

Edm. Pane,
vám sloužit míním věrně, v každý čas.

Glost. Díky proň říkám vaší Milosti!

Kornw. Vyť nevíte, proč naše návštěva —

Reg. Tak v dobu nezvyklou, skrz slepou noc.
Příhody důležité, dobrý Glostře,
v nichž musíme k vám jíti na radu: —
náš otec psal i psala sestra naše
o neshodnostech, načež odpovědít
krom domu nejlepším jsem soudila.
A jejich obapolní poslové
na odbytí své odtud čekají.
Náš dobrý, starý příteli, v prsou
uhosťte poklid! Radu žádoucí
těm okolnostem našim přiměřte,
již okamžitý prospěch žádá.

Glost. K službám, paní!
Milosti vaše vítám od srdce! (*Odejdou.*)

Výjev druhý.

Před zámkem Glostrovým.

Vystoupí Kent *a* Oswald *s různých stran.*

Osw. Dobré svítání tobě, příteli! Jsi z domácích?
Kent. Ano.
Osw. Rci, kde bychom své koně opatřili?

Kent. V louži.

Osw. Prosím tě, máš-li mne rád, pověz mi!

Kent. Nemám však tebe rád.

Osw. Tedy s tebou nemám co jednat.

Kent. Jen co bych tě měl ve Finsburské ohradě [17]), naučil bych tě se mnou jednat.

Osw. Proč se na mne tak utrhuješ? Neznám tebe.

Kent. Já tě, brachu, znám!

Osw. Kterak mne znáš?

Kent. Jako darebáka, šibala, břichopáska, jakožto podlého, nadutého, nechutného, žebravého, tříkabátového, stoliberného, špinavého chlapa tlustých punčoch, jakožto chlapa zaječího srdce a napařené huby, z kurvy syna, kroutivého, zotročilého, fintivého šibeničníka, dědičného pacholka z Nemánic, co člověka, jenž by rád svůdnictvím bohu sloužil, a jenž jest pouhá směsice z padoucha, žebráka, skety a náhončího, a syn a dědic povrhlé čuby, co takového, jemuž vymelu do břečtivého skřeku, jestliže zapřeš nejmenší slabiku svých titulův.

Osw. Jaký's to škaredý chlap, že tak nadáváš člověku, jehož jsi co živ neviděl, aniž on tebe kdy viděl.

Kent. Jakéž to máš železné čelo, taškáři, že se opovažuješ mne zapírat. Nejsou-liž tomu dva dni, co jsem ti nohu podrazil a dal za ucho v přítomnosti krále? Vytas, ničemníku; neboť ač je noc, svítí předce měsíc; udělám z tebe v tvé vlastní omáčce sekaninu při měsíčku [18]). Vytas, ty pankartský, daremný škrabivouse! *(Tasí zbraň.)*

Osw. Táhni! S tebou nemám žádného pořízení.

Kent. Vytas, lotře! ty donášíš listy proti králi a nadháníš loutce marnosti [19]) k ujmě otce jejího královské Velebnosti. Vytas, ničemo, sice ti lýtka tak sklepám na měkko — vytas, šibale, na tvé místo!

Osw. Pomoc! hola! vražda! pomoc!

Kent. Braň se zlosynu, stůj mi ohavo, stůj! ty prazlosynu, braň se! *(Bije ho.)*

Osw. Pomoc! ho! vražda, vražda!

Vystoupí **Kornwall, Regan, Gloster, Edmund** *a sloužící.*

Edm. Což tu? Co máte spolu? Pusťte se!

Kent. I s vámi, zlatý panáčku, je-li vám do žertu; přijďte mi, já vámi zakroutím! chutě, mladíčku!

Glost. Zbraň, kordy! Oč se jedná zde?

Kornw. Pod trestem smrti, vstrčte v pošvu meč!
Ten umře, kdo naň sáhne zas. Co máte?

Reg. Poslové jsou to sestry mé a krále.

Kornw. Oč se svádíte, mluvte?

Osw. Já sotva dechu popadám, mylorde!

Kent. Není divu, neb jsi svou udatnost tak udychtil! Ty babský ničemo, příroda se za tě stydí; krejčí tě udělal.

Kornw. Tys podivínský chlapík. Krejčí dělá lidi?

Kent. Ano, krejčí, pane! kameník nebo malíř nebyli by tak mizerného hastroše vyvedli, a byť jen dvě hodinky při díle poseděli.

Kornw. Již mluvte, jak počala vaše hádka.

Osw. Tento starý zbojník, pane, jehožto života jsem pro jeho šedivé vousy ušetřil —

Kent. I ty zpropadené x [20]), ty zbytečné písmeno. Milosti, račte dovolit, abych toho neotesaného lotrasa na maltu směl stlouci a stěny záchodu jím potříti. — Ušetřiti mých šedivých vousů, ty třasořitko?!

Kornw. Zadrž, zlolajce!
Nestoudný chlapče, neznáš úctivosti?

Kent. Ba znám, než hněv má svoje výsady.

Kornw. Co popudilo hněv tvůj?

Kent. Že padouch, jaký ten, smí nosit meč,
cti nemaje. Tak usmívaví lotři

rozhryzují co krysy svaté svazky,
jinak nerozpojné, a lichotí
všem vášním v prsou pána vzbouřeným.
Do ohně lijí oheň, na mráz sníh,
praví „ano“ i „ne“ a zoban točí [21])
po každém větru v panském rozmaru.
Jak psi, neumějí než ocáskovat.
Morová hlíza v žlutničnou ti tvář!
K mým slovům usmíváš se, jako šíleným?
Ty huso, kéž bych tě na pláni Sarum měl,
hnal bych tě hejkající k Kamelotu! [22])

Kornw. Jak, starý brachu, pominul jsi se?

Glost. Jak jste se v sebe vpeřili? To rci!

Kent. Více se nenávidí protivy,
než já a padouch takový.

Kornw. Proč mu
padouchův spíláš? Čím ti ublížil?

Kent. Obličej jeho se mi nelíbí.

Kornw. A víc snad ani můj, ni té, ni toho?

(*Ukazuje na* Regan *a* Glostra.)

Kent. Pane, jeť úkol můj, být upřímným:
před časy vídával jsem lepší tváře,
než komukoli sedí na plecích,
jejž vidím před sebou.

Kornw. Také to chlap,
kterýž pro přímost chválen byv, předstírá
tu drzou hrubost, nutkaje se v pláštík
cizí své povaze. Ten nezná pochlebovat — ten! —
Ctná, přímá duše — musí pravdu mluvit.
Přijmou-li ji, dobrá, když ne, on pravdiv předc.
Druh těch taškářův znám, co v upřímnosti
víc kryjí lsti a zkaženějších mravův,
než dvadcet krotce schlípených dvořákův
v choulostné úslužnosti své.

Kent. Jistotně, v skutku, pane, v pouhé pravdě,

dopuštěním vašeho aspektu,
jehožto vliv jak věnec světloskvělý
na Fébově planoucím čele —

Kornw. Co má to být?

Kent. Vybřísti míním ze svého spůsobu mluvení, jenž tak velmi vzbudil vaši nemilost. Vím to, pane, že nejsem pochlebníkem. Podvedl-li vás někdo hrubou řečí, byl hrubý podvodník, jakýmžto se své strany nechci být, ačbych i vzbudil vaši nelibost, že byste mne za to žádali [23]).

Kornw. (k Oswaldovi). Čím jste jej urazil?

Osw. Dokonce ničím.
Nedávno králi, jeho pánu, bít mne
se z nedorozumění líbilo.
Tu on, hned hněvu jeho lichotě,
mne svalil k zemi, svaliv psotně tupil,
a tak se činil hrozně zmužilým
ku slávě své. Král pochvalou ho dařil,
že zmohl toho, jenž mu sám se vzdal;
a on v své hrdinnosti přepychu
zde osupil se na mne.

Kent. Také skety
a šelmy žvou, jakoby Ajax sám
jich štolbou byl.

Kornw. He! neste klády sem!
Vy starý tvrdohlavče, šedivá
vy chloubo, já vás naučím.

Kent. Ó pane,
jsem k učení již tuze stár; nedejte
mně klády přinést, jáť jsem sluha králův,
a z jeho uložení poslán k vám.
Vy byste projevili špatnou úctu,
ukázali přepyšnou úpornost
proti velebné mého pána osobě,
dadouce jeho posla do trlice.

Kornw. Sem klády! Jakže život mám a čest!
tam posedí k poledni.

Reg. Jen k poledni!
Až do noci, pane, a celou noc.

Kent. Paní, bych psem vašeho otce byl,
neměla byste mnou tak naložit.

Reg. Že však pacholkem jeho jste, chci tak.

(*Klády se přinesou.*)

Kornw. To chlap jest, stejné barvy s těmi, jež
zná naše sestra. — Sem ty klády neste!

Glost. Nech smím vás prosit, toho nečiňte!
On velmi chybil, a pán jeho, král
dobrý pokáře jej; tou nízkou kázní,
již zamýšlíte, pokutován bývá
nejsprostší, nejpodlejší nebožák
za krádeže a překony obecné.
Král musí těžce nést, byv v poslu svém
tak skrovně ctěn, že mu byl takto ztrestán.

Kornw. To jest má péče.

Reg. Mou sestru by to tklivěj dojalo,
že komorník její byl tupen, přepaden,
když plnil rozkaz její. Sevřete (Kent *položen do klád*)
mu nohy. Pojďte, milý pane, již!

(Kornwall *a* Regan *odejdou.*)

Glost. Je mně to líto, příteli — však věz,
vévoda tomu chce, jenž — ví to svět! —
nedovolí si bránit v hněvu svém.
Budu však za tě prosit.

Kent. Žádám vás,
nečiňte toho. Jáť neusna klusal
po celou noc. Pospím si tedy; pak
prohvízdám čas. Dobrého muže štěstí
klopýtá druhdy. Šťastné, dobré jitro.

Glost. V tom chybil vévoda; zle se to přijme!

(*Odejde.*)

Kent (*sám*). Ty králi nebohý ztvrzuješ přísloví:
že z deště často se přichází pod okap.
Vzplaň, ohni strážný země podlunné [24]),
nech přečtu v okotěšném světle tvém
list tento. Nikdo sic nevídá zázrakův,
krom nešťastníka. Vím, jest od Kordelie,
jež na štěstí o mém zde tajném žití
se dověděla a svůj čas vyhlídne,
z těch strastných okolností — dychtíc zhojit
ta utrpení. . . . [25]) Mdlé a ubdělé
seznejte těžké oči prospěch svůj,
na ostudné nepatřte položení.
Dobrou noc, Štěstěno! —
Jednou se usměj zas! — otoč svůj píst — [26]) (*Usne.*)

Výjev třetí.

Část pustiny.

Vystoupí Edgar.

Edg. Jáť slyšel jsem, kterak jsem vypsán byl,
a jenom šťastným stromu doupětem
jsem ušel stihačům. Nižádný přístav
neostal svoboden, ni místo, kde
by stráže a nezvyklá bedlivost
nepásly po mně. Dokud ujít možno,
chci sebe hájit a mám v úmyslu,
vzít nejchudší a nejpodlejší tvářnost,
jíž nouze člověka kdy na potupu
snížila k zvířeti. Tvář skalím blátem,
svá bedra obnažím, zadrhnu vlas,
a nahostí svou odhalenou vzdor
větrům a zlobám nebes učiním.
Kraj zdejší poskytuje vzor i příklad
bláznivcův žebravých, již hlasem řvouce

vpichují v smuhlá, nahá ramena
hřebíky, jehly, třísky, rosmarín;
a s vzezřením tak strašným v dědinkách,
v mizerných vískách, v stavadlech a mlýnech
hned náměsíčným klením a hned prosbou
vymáhají si almužny. — Nebohý Turlygood, nebohý
Tom [27])
předc něčím jest. — Co Edgar nejsem ničím.
(*Odejde.*)

Výjev čtvrtý.

Před zámkem Glostrovým.

Vystoupí Lear, šašek *a jeden* šlechtic.

Lear. Podivno, že tak z domu ujeli
a posla mého neposlali zpět.

Šlecht. Ten večer před tím, jak jsem vyzvěděl,
v nich nebylo k odjezdu pomyšlení.

Kent. Zdráv stůj, vznešený pane!

Lear. Ha! zaháníš si touto hanou čas?

Kent. To ne, mylorde.

Šaš. Haha! podívejte se! ten nosí dřevěné podvazky! Koně se uvazují za hlavu, psové a medvědi v týle, opice za bedra a člověk za nohy. Stojí-li někdo na tuze bujných nohou, obují se mu dřevěné punčochy.

Lear. Kdo tak znevážil sobě úřad tvůj,
že tě sem vsadil?

Kent. Oba, on i ona,
váš syn a vaše dcera.

Lear. Nikoli.

Kent. Tak jest.

Lear. Ne, ne, pravím.

Kent. Já řku, ano.

[*Lear.* Ne, ne, to nesměli.

Kent. Ano, to učinili.] [28])
Lear. Při sám Jupiter, nikoliv.
Kent. Při Junoně, tak jest.
Lear. Tak jednat nesměli, tak nechtěli,
tak jednat nemohli. Nad vraždu horší
jest tak násilné úcty pohrzení.
Vysvětli mně v vší slušné čerstvosti,
čím zasloužil's, či oni uznali ti
takýto trest, an's od nás poslán byl?
Kent. Když jsem, mylorde, odevzdával psaní
Výsosti vaší v jejich obydlí,
dřív, než jsem povstal z místa, na kterémž
jsem dlužno klečel, přiběh' upařen
a spěchem uřícen, půl bez dechu
posel, vyhekující pozdravení
od velitelky svojí Goneril.
Nic výtržlivosti své nedbaje,
dodal jim list, jejž hned se jali číst;
dle jehož znění čeleď seberouce
hned na kůň vsedali, mně poručili
s mraznými pohledy, bych následoval
a příležitou vyčkal odpověď.
S druhým tím poslem setkav pak se zde,
jehož pozdrav otrávil pozdrav můj
(byl to ten samý kluk, jenž onehdy
tak hrubě k vaší Výsosti se měl),
tasil jsem, mužsky víc než s rozvahou;
on zbabělým pak křikem vzbouřil dům.
Váš syn a dcera přestup uznali
té hany hodným, kterouž tady snáším.
Šaš. Zima ještě neminula, když divoké husy v onu
stranu letí. V onucech-li táta chodí,
děti si ho nevšimnou,
pakli o kapsu se hodí,
najde lásku upřímnou.

Štěstěna, nevěstka zlá,
chudému neotvírá.

Ale z toho všeho následuje, že se dočkáš tolik žalostí na svých dceruškách, žebys je za rok nespočet.

Lear. Ó jak ta křeč se vzhůru k srdci dme!
Zádušilosti tíseň! Dolův s tebou,
lítosti vzpíravá. — Tvůj byt jest dole.
Kdež jest ta dcera?

Kent. Tam uvnitř, pane, s hrabětem pospolu.

Lear. Nechoď nikdo za mnou, zůstaňte mi zde.
(Odejde.)

Šlecht. Nemáte žádné větší viny, než jest ta, o níž jste mluvil?

Kent. Žádné. Čím to, že přichází král s tak skrovnou družinou?

Šaš. Kdybys pro tu otázku v klády vsazen byl, bylo by se ti dobře stalo.

Kent. Proč, šašku?

Šaš. Měli bychom tě k mravenci posýlat do školy, abysi zvěděl, že se v zimě od práce ustává. Všickni, co chodí za nosem svým, dávají se očima vodit, vyjma slepce; a není nosu mezi dvadcíti, který by nečenichal smraďocha. Nechtěj se zachycovat, běží-li veliké kolo s vrchu, sice, an za ním běžíš, ti hrdlo zláme; pakli ale to samé do vrchu jde, dej se jím povytáhnout. Až ti dá moudrý muž lepší radu, vrať mi moji zas; nepřál bych, aby se jí kdo jiný řídil nežli padouch, jelikož blázen ji dává.

Kdo slouží jen za odplatu,
a poníženě okem mhouří,
jak sprchne, dupne na patu,
a opustí tě v divé bouři.

Já, blázen, věrnost mám za čest,
když chytrák útěk cení;

MĚSTSKÁ LIDOVÁ KNIHOVNA 196

prchá-li blázen, lotrem jest,
než lotr bláznem není.
Kent. Kde jsi se tomu naučil, blázne?
Šaš. Ne v trlici, blázne.

Vrací se **Lear**, *s ním* **Gloster.**

Lear. Odmítli mluvit se mnou? Churavi
a umdleni jsou? v noci bystře jeli?
Vytáčky! Zpoury to, vývazku znak!
Přines mi lepší odpověď.
Glost. Můj pane!
vyť znáte horkou mysl vévody,
jak bývá pevným vždy a nezvratným
v svých zámyslech.
Lear. Msta, mor, smrt, porušení!
Co horká? cože mysl? — Glostře, Glostře,
chci mluvit s Kornwallem a jeho ženou.
Glost. Ano, ctný pane můj, to jsem vyřídil.
Lear. Vyřídil! Muži, rozumíš-li mně?
Glost. Zcela, můj dobrý pane.
Lear. Král s vévodou chce mluvit; drahý otec
chce mluvit s dcerou svou a vzkazuje
jí poslušnost. Vyřídil jsi jim to?
Můj dech! a krev! — Prudký že vévoda?
Rci horkému vévodě tomu, že —
Však ale nech — můž být, že není zdráv.
Nedbáváť chorost povinností svých,
k nimž zdraví víže nás. My nejsme tíž,
když nutí přirozenost sklíčená
i ducha s tělem trpět. Počkám již.
Neb prudčí vůlí jsem se překvapil,
neliše vrtoch chorý, nevlídný
od zdravé mysli. — Ha! prokletý stav!
(*Pohledě na* Kenta.)
Proč ten tu sedí? Čin ten zřejmo jeví,

že odjezd vévody a její byl
jen nastrojen. Propusťte sluhu mého.
Jdi, řekni vévodě a jeho ženě,
že s nimi mluviti chci, nyní hned
kaž jim, nech přijdou a mne vyslechnou;
sic na dveře ložnice zabubnuji,
až zvolá hlas: spětež si do smrti!

Glost. Ó kéžbych viděl mezi vámi smír. *(Odejde.)*

Lear. Ó běda! srdce, mé kypící srdce!
Jen dolů!

Šaš. Volej na ně, jak volala kuchařka úhoře, ponořujíc je živé do paštiky. Poklepala je měchačkou po hlávkách, řkouc: Dolů, vy šelmičky, dolů. Byl to bratr její, jenž z pouhé lásky mazával svému bělouši obrok máslem.

Vystoupí **Kornwall, Regan, Gloster** *a sloužící.*

Lear. Dobrýtro vám oboum!

Kornw. Zdráv buďte, Výsosti!
(Kent propuštěn na svobodu.)

Reg. Těším se, vidouc vaši Vznešenost.

Lear. Regan, věřím ti rád, vím, proč ti věřím.
Kdybys se netěšila, rozveď bych se
s tvé matky kobkou, cizoložnici
pohrobující. *(Ku Kentovi.)* Ó! jsi zproštěn klád?
však o tom později. — Drahá Regan, sestra
tvá nanic jest: Ó Regan, uvázalať
co káni ostrozubý nevděk — zde! *(Ukazuje na prsa svá.)*
Ach! sotva vyřknu, ty mi neuvěříš,
jak převráceným srdcem mne — ó Regan!

Reg. Prosím vás, pokoj, otče! Doufám pevně,
že míň vy znáte vážit její cenu,
než ona ztenčit dětinnost.

Lear. Co díš?

Reg. Pomyslit nemohu, by sestra má

svou povinnost v nejmenším zanedbala.
Potlačila-li bujnost vašich druhův,
máť příčinu to, a tak spasný cíl,
že hany vší je prosta.
Lear. Mé kletby s ní!
Reg. Ó pane, vy jste stár.
Váš věk na samé mezi říše své
již stojí; měl byste se vésti dát
rozmyslem, lépe znajícím váš stav,
nežli vy sám. A protož prosím vás,
navrátě se k mé sestře, rcete jí,
že jste jí činil křivdu.
Lear. Prosit, by odpustila?
Jen popatř, jak to sluší ústům mým:
Vyznávám, drahá dcero, že jsem stár.
Stáří je neprospěšné; na kolenou *(poklekna)*
žebrám na tobě krmi, šat a byt.
Reg. Ustaňte, otče, to je nehezké.
Navraťte se k mé sestře.
Lear. Nikdy, Regan.
Půl komonstva mi ona odňala,
supíc se na mne jazykem svým uštkla,
na způsob zmije, mne až do srdce.
Msty nebes plná míra zasypej
tu hlavu nevděčnou; vzduch nákažný
raň její mladé údy chromotou.
Kornw. Fi, pane, fi.
Lear. Vy rychlé blesky v oči pýchavé
jí metejte své ohně slepící.
Vy bahno-vssaté páry, vztažené
mohútným sluncem, stravte její krásu,
ožehnouc její pych.
Reg. Ó božstva blažená,
tak mne též proklejete v hněvu svém.
Lear. Ne, Regan, ty mou kletbu nemáš mít.

Tvá útlocitná duše nepředá
tě nevlídnosti; zrak její je hrd,
tvůj ale utěšuje. Ty s to nejsi,
by's záviděla mně mé radosti,
mou čeleď ztenčovala, prudká slova
namítajíc mně brala výměr můj,
neb na konec i kladla závoru
otcovu vstoupení. Ty lépe znáš
hlas přírody a svazky dětinné,
dvornosti skutky, vděku povinnost,
svou půli království v paměti máš,
jíž jsem tě obdařil.

Reg. K závěrku, pane.

Lear. Kdo vsadil v klády mého služebníka?

(Troubení venku.)

Kornw. Čí troubení to?

Vystoupí Oswald.

Reg. Vímť, to sestra má.
List její svědčí, že zde brzy bude.
(K Oswaldovi.) Přijela paní vaše?

Lear. To jest chlap,
jenž staví pych ten lehkopůjčený
na paní svojí přízeň vrtkavou.
Pryč, lotře, s očí mých!

Kornw. Což to, Milosti?

Lear. Kdo vsadil do klád mého sluhu? Regan,
mám naději, že's o tom nevěděla.

Vystoupí Goneril.

Kdo to sem přichází? — Ó nebesa!
máte-li v přízni starce, káže-li
líbezná vaše správa poslušnost,
staré-li samy jste, ó za svoji
uznejte věc mou, k pomoci mi stůjte!

(*Ku* Goneril.) Není ti stydno, patřit na tu bradu?
Ó Regan, za ruku ji bráti chceš?
Gon. Proč nebrala by? Čím jsem ukřivdila?
Není vždy křivda, co se nerozmyslu
tak zdá a pošetilstvo zove tak.
Lear. Ó což jsi tuhá, hruď má! ještě držíš?
Jak octnul se ve kládách sluha můj?
Kornw. Já dal ho vsadit; nezdobností svou
zasloužil horší trest.
Lear. Vy, pane, vy?
Reg. Prosím vás, otče, sláb jsa jevte se tak!
Vrátíte-li se a pobydlíte-li
s mou sestrou, až uplyne měsíc váš,
svůj lid propustiv zpoly, přijďte ke mně.
Jsem nyní mimo dům a bez přípravy,
jíž třeba jest k uctění vašemu.
Lear. Nazpátky k ní? Půl sta jich propustit?
Ne! raděj odřeknu se přístřeší,
volím potýkati se s nečasův
nepřátelstvím, a sdružen s vlky výt
nad ostnem nutnosti. Nazpátky k ní?
Ten horkokrevný Frank, jenž bez věna
tu naši poslední čku za choť vzal —
tak dobře moh' bych býti přemluven,
bych klekna před trůn jeho o výsluhu
prosil, jak zemánek na prodloužení
podlého života. K ní zpátky mám?
Poraď mi radš, bych soumarem a slouhou
byl tomu pacholku zde. (*Pohlédna na* Oswalda.)
Gon. Jak vám libo.
Lear. Prosím tě, dcero! nepozbav mne smyslů!
Nechci tě tížit, dítě, s bohem buď.
Nesejdem se již, neshledáme víc.
Však má jsi krev, má kosť, má dcera předc,
či raděj neduh, v tuk můj rozjedlý,

jejž musím zváti svým; ty's hlíza zlá,
morová rána, pryskýř palčivý
v mé krvi zkažené. — Však nechci hanět.
Přijď hanba kdy přijď, já jí nevolám;
nežádám hromonosce střel a nepovím
o tobě přísně soudícímu Joviši.
Můžeš-li, kaj se, naprav se po chvíli;
já postrpím; já mohu s Regan bydlit,
i se sto jezdci.

Reg. S malým rozdílem.
Já, nenadavši se vás, uctit vás
jsem nespůsobna. Přejte sestře sluch.
Kdo vaši vášeň rozumem uvážil,
pomyslí sobě, že jste stár, a tak —
však ona ví co činí.

Lear. Chvalně-li
teď, dcero, mluvíš?

Reg. Smím to tvrdit, pane.
Co, padesát rytířův není dost?
nač třeba více, ba nač tolik již?
když nebezpečí zrazuje a obtíž
tak značný počet. Kterak zkvěte mír
v tak valné čeledi, při dvojí kázni,
v témž domě? Těžká věc, ba nemožná.

Gon. Proč byste nechtěl přijmout, mylorde,
od jejích neb mých sluhův posloužení?

Reg. Proč ne, mylorde? Když by předce vás
zanedbal někdo, ztrestali bychom ho.
Ač ke mně vjíti chcete, žádám vás,
(neb nyní nebezpečí podzírám)
jen dvadcet pět jich s sebou vezměte:
víc jich nepřijmu, ani neobstarám.

Lear. Dal jsem vám vše —

Reg. A dal jste věru vhod.

Lear. Učinil jsem vás svými střeziteli,

opatrovníky, vyhradil však sobě
ten počet k obsluze. Jak? Regan, smím jen
s pět a dvadcíti k tobě přijíti?
Reg. A řeč opáčím, otče, s více nic.
Lear. Tyť ohavy se vnadnými být zdají,
jiné-li ještě ohavnější jsou.
Jeť stupeň chvály, nebýt nejhorším.
(*Ku* Goneril.) Pak s tebou půjdu — tvojích padesát
předc dvakrát pět a dvadcet činí; tvá
jest dvakrát větší láska.
Gon. Otče, slyšte!
Nač třeba pětadvadcet, deset, pět
k obsluze v domě, kde dvakráte tolik
má rozkaz sloužit vám?
Reg. Nač jeden třeba?
Lear. Ó nerozumuj o potřebě; nazbyt
má bídný žebrák ve své žebrotě.
Přej přírodě jen, co jí potřeba,
a bude život lidský zvířecím.
Ty's paní; — přepych-li již v teplém šatu,
aj, není třeba tvému přirození
co nosíš s přepychem, což sotva hřeje.
Leč pravá potřeba — ó nebesa!
strpení dejte, strpení mi třeba.
Tu vizte, bohové, chudého starce
v stáří a žalu, dvakrát zmařena.
Vy-li jste poštvali srdce těch dcer
na otce jich, ó nesnižte mne tak,
abych to krotce nesl; božským hněvem
mne nadchněte, ať slzy, ženská zbraň,
mé mužské líce nesmočí! — Nestvůry!
tak se nad váma vymstím oběma,
že celý svět — ó věci vykonám —
sám ještě nevím, co — však budou strachem
na tváři země. Myslíte, že zpláčí?

Ne, plakat nebudu!
Mám k pláči míru plnou; však to srdce
raděj se rozskoč v stotisíce kouskův,
než zaplakám. — Ó šašku, já se zblázním!
(Lear, Gloster, Kent *a* šašek *odejdou.*)
Kornw. Uchraňme se, neboť se k bouřce má.
(*V poddáli slyšeti bouřku.*)
Reg. Ten dům je malý: muže starého
i s rytíři v něm nelze přechovat.
Gon. Tím vinen sám, nedav si odtuchy,
a musí pykat pro svou zpozdilost.
Reg. Jej samého bych ráda přijala,
však z druhův jeho žádného.
Gon. Tak smýšlím také já. — Kde mylord z Glostru?
Kornw. Za starcem v patách šel. — Tuto se vrací.

Vrací se Gloster.

Glost. Král zuří strašně.
Kornw. Kam se uchýlil?
Glost. On volá: na kůň; kam, mi nechtěl říci.
Korn. Nejlíp ho nechat; vždyť je sám svým vůdcem.
Gon. Mylorde, k zůstání nenuťte ho.
Glost. Běda! šeří se noc, a chladný vítr
ukrutně skučí; na kolik tu mil
křoviska sotva zřít.
Reg. Svévolcům, pane,
musí být k naučení trampoty,
jež sami podnikli. — Zavřete vrata svá,
on jest odvážným lidem sledován,
a k čemu jej podpálí, hotovi
vždy sluchu jeho nadužit, jest nám
se báti.
Kornw. Zavřete svá vrata, pane,
noc ta je divoká a radu dobrou
má Regan dává. Pojďte z bouřky v dům. (*Odejdou.*)

Jednání třetí.

Výjev první.

Poušť. Bouřka: hrom bije a blýská se.

Vystoupí Kent *a* jeden šlechtic *na potkání.*

Kent. Kdo tu, krom nepohody?
Šlecht. Muž v mysli své jak bouře, nepokojný.
Kent. Znám vás. Kde mešká král?
Šlecht. S jekotným živlem v trapném zápasu
vyzývá vítr, zem by v moře svál,
neb nad břehy vypuklé vlny vzdul,
aby se změnil svět, neb zahynul;
rve bílý sobě vlas, jejž lítá bouře
ve slepém vzteku mrhá odvátý;
v svém malém světu člověčím se vzpírá
větrům a dešti různo zmítaným.
V té noci, kdy při kojných mláďatech
spočívá medvědice, lev i vlk,
ač hladov, chrání kožich od zmoknutí;
on těká s hlavou odkrytou, a komu libo
odkazuje vše ostatní.
Kent. Kdo však jest s ním?
Šlecht. Jen šašek jeho, jenž srdečný žal
se snaží vyšaškovat z něho.
Kent. Pane,
znám vás, a spoléhaje na svůj um,
smím drahou věc vám uložit. Rozmíšky

jsou mezi Albanem a Kornwallem,
ač jejich tvář vespolná kryje lest.
[Kteřížto mají (kdoby neměl, k trůnu
svou hvězdou byv povýšen?) služebníky,
i věrné na oko, již zatím Frankům
jsou posluchy a špehy, zpravenými
o stavu našem; kteříž spatřili
jak vévod sváření a tajné pikle,
tak uzdu krutou, kterouž nesli vstříc
starému králi, neb i horší věci,
jichž ony, možná, jsou jen předehrou.] [29])
Však jistě z Francie se hrne moc
do říše rozdrobené, kteráž chytře
těživši z nedby naší, tajně nám
v nejlepších přístavech se uhostila,
a jižjiž rozvijí své prápory. —
Nuž, chcete-li dát tolik na mé slovo,
že v Dover pospěšíte zprávu dát
upřímnou, na jak nepřirozenou,
úpornou strast si naříkati král
má příčinu, získáte mnohý dík.
Jsem šlechtic rodem svým i vychováním,
a věda v koho důvěřuji, vám
tu službu kladu na srdce.

Šlecht. Však smluvíme se ještě.

Kent. Ó ne tak!
Na důkaz, že jsem mnohem vyšší, než
můj vnějšek jeví, otevřte ten měšec,
a vezměte co v něm. Spatříte-li
Kordelii (o čemž nemám pochyby),
vykažte se jí tímto prstenem;
i poví vám, kdo byl ten společník,
jenž vám teď neznám jest. — Fi bouře té!
Já nyní půjdu krále vyhledat.

Šlecht. Vaši ruku. Víc mi nemáte říci?

Kent. Jen málo slov, však druhých vážnější,
o čemž, až najdem krále; k tomu vy
tamtudy spějte, tudy já: kdo naň
uhodí první, druhého ten okřikuj.

(Odejdou různýma stranama.)

Výjev druhý.

Jiná část pouště. Bouře trvá.

Vystoupí Lear *a* šašek.

Lear. Duj větře! roztrž tváře, zuř a duj!
Vy vodospády a vichřice, seršte,
až zaplavíte věž i s větrničkou!
Vy sirnaté, myšlénkoletné blesky,
předchůdci dubosrazných perunův,
ožehněte mou šedou leb, a ty,
vše střásající hrome, na plocho
rozmáčkni tlustou světa kulatost!
zdrť tvary přírody, znič pojednou
vše zárodky, z nichž člověk nevděčný
se počíná.

Šaš. Ó kmochu, svěcená dvorská voda v suchém domě [30]) jest lepší, než tato dešťová voda kromě dveří. Milý kmochu, vejdi a popros dcery své o požehnání; tato noc nezná slitování ani s moudrými ani s blázny.

Lear. Vysopti břich! srš ohni, dešti lej!
Dešť, vítr, oheň nejsou dcery mé.
Vám krutost nevyčítám, živlové!
vám nikdy království jsem nerozdal,
vás dítky nenazval; vy nejste mně
svou vděčnost dlužni; pročež nasyťte
svou hroznou rozkoš. Tu jsem, otrok váš,
chudý, povrhlý, mdlý a sešlý kmet!
Však otrockými sluhy zovu vás,
že výše počatý metáte boj

ve spolku s záhubnýma dcerama
na vetchou, bílou hlavu, jak ta má!
Ó, ó! to k nebi volá.

Šaš. Kdo má svůj dům, v němžto by hlavu uložil, ten má dobrý náhlavek.

Poklopec-li dům chce získat,
dokud hlavě střechy není,
bude oběma se stýskat:
tak se mnohý žebrák žení.

Kdo své srdce k sešlapání
smyslil za podešvi bráti,
ten se na hložině zrání,
nebude již klidně spáti;

neboť nebylo nikdy krásné ženy, aby se nebyla před zrcadlem ošklíbala.

Vystoupí Kent.

Lear. Ano, chci býti vzorem vší trpělivosti a již ani nehlesnout.

Kent. Kdo je zde?

Šaš. Bodejž, je tu milost a poklopec [31]), aneboli moudrý člověk a blázen.

Kent. Bože! pane, vy zde? Takouto noc
noci milovný nemiluje tvor;
vždyť pak i samé chodce temnoty
straší ten nebes hněv a v doupatech
je choulostí. Co muž jsem, nezpomínám,
žebych byl o takýchto chumlech ohně,
tak strašných hromův hluku, deště svistu
a řvání vichřice kdy uslyšel.
Ten zmat a hrůzu lidské přirození
neschopno snést.

Lear. Nech velcí bohové,
již strašný hluk nám nad hlavami tropí,

své škůdce vystihnou. Bídníku, chvěj se!
jenž v prsou kojíš soudcem nezkárané,
potajné zločiny; varuj se ruko,
na nížto krev, ty křivopřísežníče,
i ty, jenž smilníš v ctnostném tváření!
Rozdrť se zlosynu, jenž v nevinnosti
pablesku tmavou vraždu's osnoval!
Vy uzavřené viny v úkrytě,
prolomte strážné schrány své a křičte
k těm strašným poslům soudu o milost!
Jsemť muž, na němžto více hřešeno,
než sám hřešil.

Kent. Ó bože, nepokryt!
Milostivý pane, zde na blízku je chyže,
ta poskytne vám proti bouřce štít.
Tam spočiňte! zatím já v tvrdý dům
(nad kámen tvrdší, z něhož vystavěn,
jenž právě teď, an jsem se po vás ptal,
mně vstup odepřel) navrátím se zas,
a soucit skrácený si vynutím.

Lear. Duch můj počíná blábolit. — Pojď, hochu,
jak je ti, hochu? mrazí tě? mne samého
mrazí. — Kdež je to stlání, druhu můj?
Ó divné našich potřeb umění,
činící skvostné věci z chatrných.
Pojď ke své chyžce. Šašku nebohý,
můj hochu, jeden kout mám v srdci svém,
jenž nosí pro tě ještě žel.

Šaš. (*zpívá*). Kdo aspoň za mák rozumku má,
při dešti a větru, hola!
musí vzít za vděk, co štěstí dá,
nu a déšť: — pršíváť den jako den.

Lear. Pravdu máš, můj dobrý hochu! Pojď, doveď nás do chatrče. (Lear a Kent *odejdou.*)

[*Šaš.* Tato noc je výborná, by schladila záletnice. Povím vám proroctví, než odtud půjdu:

Kněží nad skutky když slova ctí,
sládkové své pivo vodou křtí,
šlechtici svých krejčí podvod chválí,
zženkylí se za kacíře pálí:
pak je čas, kdy živí zřít mohou,
že se vůbec chodí na nohou.
Však až soud se právem bude řídit,
šlechtic po židech nebude slídit,
pomluva vymizne na jazycích,
zloději se ztratí v tlačenicích,
lichvář v poli bude sčítat zlato,
kuplíř s kurvou stavět chrámy svato:
potom již království Albion
uběhne ve hrozných zmatkův shon.

To proroctví předpoví Merlin; neboť já žiji před jeho věkem. *(Odejde.)*] [32])

Výjev třetí.

Pokoj v zámku Glostrově.

Vystoupí Gloster *a* Edmund.

Glost. Běda, běda, Edmunde! toto nepřirozené jednání sáhá mi do duše. Když jsem od nich žádal svolení, abych s ním útrpnost míti směl, odňali jsou mně vlastního domu užití, přikázali mně, abych pod trestem věčné jejich nemilosti neopovážil se o něm promluvit, prositi zaň, neb jakýmkoli spůsobem býti mu nápomocným.

Edm. Jak surově a nepřirozeně!

Glost. Zticha! ať ničeho neprojevíš! Vévodové se nepohodli vespolek; a jest ještě cosi horšího. Dnes večer jsem obdržel psaní; — je nebezpečno o tom mluvit -- zavřel jsem je ve své komnatě. Nátisky,

které král nyní snášeti musí, budou pomstěny; částka cizího vojska vystoupla již na zemi; nám sluší nakloniti se králi. Jdu ho vyhledat a budu jej potajmo podporovat. Jdi tedy a vévodu rozprávkou zabavuj, aby o milosrdenství mém ničeho neznamenal. Bude-li se po mně tázat, řekni jen, že jsem churav a v posteli. Kdybych se tím i života odvažoval, jakož mi nemenším trestem vyhrožováno, králi, mému starému pánu, musí se pomoci. Divné věci se chystají. Edmunde, prosím tě snažně, měj se na pozoru! *(Odejde.)*

Edm. Chraň bůh! tu úslužnost má vévoda
tu chvilku zvědět; a též o psaní.
Toť za pěknou mi zásluhu se počte.
Já nabudu tím, co můj otec ztrácí;
mladší vystoupá, když se stařec kácí. *(Odejde.)*

Výjev čtvrtý.

Částka pouště s chatrčí.

Vystoupí Lear, Kent *a* šašek.

Kent. Jsme na místě, mylorde, račte vstoupit!
Té noci krutost příliš surovou
nesnese bytost lidská. *(Bouřka trvá stále.)*
Lear. Opusť mne!
Kent. Ó račte vejít, drahý pane!
Lear. Chceš,
aby mé srdce puklo?
Kent. Chtěl bych dřív,
by puklo mé. Mylorde, račte vstoupit.
Lear. Ty těžce neseš, že ta vzteklá bouře
nás veskrz promočila. — Tak jest tobě.
Kde ale větší nemoc zahnízděna,
tam bývá menší sotva cítěna.
Před medvědem bys na útěk se dal,
leč kdyby běh k lítému moři šel,

knihovna hl... středisek

raděj bys ve chřtán vpadl medvědí.
Když duch je zpružný, tělo choulostívá;
od mojich smyslův bouře v mysli mé
odpuzuje vše jiné cítční,
krom toho, co zde bije — nevděk dcer.
Není to, jakby tato ústa rvala
tu ruku, že jim pokrm vnoukala?
Já však chci trestat — ne, již nezapláči.
Mne vyvrhnouti v noci takové!
Dšti nebe, já chci zůstat — v této noci!
Ó Regan, Goneril, váš starý, dobrý otec,
jenž ze štědrého srdce dal vám vše —
ne, v tom je šálenství — tomu se uhnu.
Nic více o tom.

Kent. Račte, drahý pane!

Lear. Prosím tě, vejdiž sám a pohov si!
Ta bouře nedopustí, abych hloubal
o věcech, jež by víc mne trápily. —
Leč vejdu. (*K* šašku.) Napřed, hochu! — Chudino bez skrýše —
Proč nejdeš? — Pomodlím se před spaním. —
(Šašek *vejde do chatrče.*)
Vy nazí nebozí, kdekoli jste,
jižnášíte té kruté bouřky vztek,
jak vás ochrání hlava nekrytá,
vyhublá bedra, hadry děravé,
před počasím, jak to? — Ó málo posud
jsem si to brával k srdci. Zhoj se, pýcho!
jdi, uč se cítit, co ti chudí cítí,
bys nadbytek svůj na ně sesypala,
a bohův spravedlnost obhájila.

Edg. (*uvnitř*). Sáh jeden a půl, sáh jeden a půl [33])! Nebohý Tom! (Šašek *z chatrče vyběhne.*)

Šaš. Nechoď tam, kmotře, je tam duch! Pomoz, pomoz!

Kent. Dej mi svou ruku. Kdo je tam?
Šaš. Duch, duch; nebohý Tom se jmenuje.
Kent. Kdo jsi, jenž bručíš tamto na slámě?
Vyjdi!

Vyjde **Edgar** *přestrojen za pomatence.*

Edg. Pryč! zlý duch mne pronásleduje. Ostrým hložím chladný vítr věje. Hum! jdi na studené své lože a zahřej se!

Lear. Rozdal jsi všecko svým dvěma dcerám? a sešel jsi až tam?

Edg. Kdo poskytne dárek nebohému Tomu? jehožto zlý duch proháněl ohněm a plameny, brodem a vírem, bahnem a kalužinou; jemuž on položil nože pod podušku a provazy do sedadla v kostele; nasypal muchomůrek do polívky a v srdci vzbudil odvážlivost, aby na hnědém klusáku přes můstky čtyr palcův zšíří harcoval, uháněje za svým vlastním stínem jako za zrádcem. Žehnej bůh tvých pět smyslův. Toma zebe. — Ó do di, do di, do di. — Chraň tě nebe vichrův, škodlivých planet a nákazy. Učiňte milosrdenství nebohému Tomu, jejž zlý duch všude trápí. Tady bych ho nyní mohl lapit — a tady, a tady, a zas tady, a tady.

(*Bouřka trvá.*)

Lear. Jak! tento stav mu dcery připravily?
Nic neuchráně daroval's jim vše?

Šaš. Ó ne! alespoň prostěradlo uchránil, sice bychom se všickni styděti musili.

Lear. Mor všechen, vise v vzduchu rozpiatém
nad hříchy lidstva, poraž dcery tvé.

Kent. Vždyť nemá, pane, dcer.

Lear. Smrt, zrádce! Nic v takouto sníženost
nemohlo svrhnout přirození, nic, než
nevděčné jeho dcery. To-li mrav,
by otcům na výmince zůstalo

tak málo slitování v krvi vlastní?
Trest důmyslný! Byla to má krev,
jež zplodila to nesytovo plémě.

Edg. Nesyta sedl na Nesytův vrch [34]).
Halú, halú, lúlú.

Šaš. Chladná ta noc učiní nás všecky blázny a šílenci.

Edg. Zlého vraha se střez; rodičův poslouchej, slovo dané spravedlivě plň, nepřisahej, nepožádej zasnoubené ženy bližního svého, neustrň svým srdcem na zpupné nádheře. — Toma zebe!

Lear. Čím jsi býval?

Edg. Sluhou, pane, hrdého srdce a hrdé mysli, jenž kadeřavil vlasy své, nosil rukavičky za čepicí [35]), hověl rozkoši v srdci paní své a páchal s ní skutky temnoty, činil tolik přísah kolik slov, a rušil je pod milostným nebes obličejem. Ve spaní jsem o rozkoši přemýšlel, a procitna kochal jsem se v ní. Víno miloval jsem nestřídmě, kostky náruživě a v lásce k ženám jsem Turka přerozkošnil. Srdce jsem byl nevěrného, ucha lehkého a ruky krvavé, sviní v lenivosti, liškou ve zlodějství, vlkem v hltavosti, psem v pominulosti, lvem v loupeživosti. Nechať střevícův chrust a hedbáví šust nepředá tvé ubohé srdce ženštinám. Nezavaď nohou o hampejs, rukou o zástěrku, pérem o dlužné zápisy a zlému vrahu se braň! Ještě stále věje hložím chladný vítr, šeptaje: sum, mum, hano, nony! Delfíne, hochu můj, hochu můj! ustaň, nech jej mimo jít [36]).

(*Bouře stále trvá.*)

Lear. Lépe by ti bylo ležeti ve hrobě, nežli tělem obnaženým této nemírnosti nebes kořistí být. — Ajhle člověk! Prohlédněte si ho dobře. Červíkovi nejsi dlužen hedbáví, ani zvěři kůži, ani ovci vlnu, ani civetce vonidla. — Ha! z nás tří jsou přetvářeni, ty sám jsi věcí v sobě; člověk nevystrojený není ničím více,

než takýto nuzný, nahý, dvourozsošný živočich, jako jsi ty. — Pryč s vámi, přímětky půjčené! Pojďte, rozepněte mne tu! (*Trhá se sebe šat.*)

Šaš. Prosím tě, kmotříčku, upokoj se! Dnešní noc se nehrubě hodí ku plavání. Nyní by se malý plamének v divoké té poušti podobal srdci starého rozkošníka; slabá jiskérka, ostatní tělo studené. Hle, tu přichází bludivý plamének.

Edg. To je zlý ďas Flibertigibet, kterýž s klekáním vstává a obchází do prvního kuropění, kterýž působí otoky v jahůdce a ječná zrna, šilhavé oči a zaječí pysky, kterýž snětívá bílou pšenici a škodívá ubohým tvorům zemským.

Třikrát poušť obešel svatý Vít,
spatřil Můru s hříbaty tu jít.
Poručil jí sestoupit
a slibem se vykoupit.
I kliď se, čarodějko, kliď! [37])

Kent. Jak jest vaší Milosti?

Vystoupí Gloster *s pochodní.*

Lear. Kdo je ten muž?

Kent. Kdo jste? Co hledáte?

Glost. Kdož pak jste vy? Jak se jmenujete?

Edg. Nebohý Tom, co jídá plovající žábu, ropuchy, žabí pulce, ještěrky a vodní štíry; co ve vzteklosti svého srdce, když ho zlý vrah běsní, mrvu kravskou za salát požívá, staré krysy a psí mrchy polyká, jenž pívá zelený koberec stojatého bahniska, jehož bičují z opolí do opolí [38]), do trlice vsazují, trescí a uvězňují, jenž měl tři kabáty na záda, šest košil na tělo, koně k projíždce a zbraň k nošení.

Než myši, krysy a těm podobný plaz
požíral Tom po sedmiletý čas [39]).

Chraňte se mého pronasledovatele. Pokoj, Smolkine, pokoj, ty ďáble!

Glost. Jak? nemá Vašnost lepší společnosti?
Edg. Temnosti kníže rozený je pán,
nazván je Modo, jinak Mahu [40]).
Glost. Náš krevný rod, pane, stal se tak zlým,
že zploditele své nenávidí.
Edg. Nebohého Toma zebe!
Glost. Ó pojďte se mnou! Oddanost má nemůž
plnit všech tvrdých rozkazův dcer vašich.
Ač ostře veleli, bych zavřel dům
a ponechal vás kruté noci té;
předc opovážil jsem se hledat vás
a dovést, kde vás jídlo, oheň čeká.
Lear. Dřív mne nech promluvit s tím filosofem.
Co spůsobuje hrom?
Kent. Mylorde, račte
to nabídnutí příjmout, jděte s ním.
Lear. Jen slovo s učeným tím Thebánem.
Čím se bavíte?
Edg. Pátrám, kterak lze
oblouzet ďábla a vyhánět červy.
Lear. Potáži se vás něco v soukromí.
Kent (ke Glostru). Doléhejte naň znova, mylorde;
vtip jej opouští.
Glost. Můžeš-li ho kárat?
stojíť mu jeho dcery po životu.
Ah! tento dobrý Kent! — On předpověděl,
že bude tak; — nebohý vyhnanec!
Že blouzní král, pravíš? Věz, příteli,
já skoro sám jsem šílen. Měl jsem syna;
byl zbaven synovství, mou smrt hledav
před krátkem, jehož nadoteckou láskou
jsem miloval. Abych ti pravdu řekl,
strast podťala můj vtip. — Jaká to noc!
Prosím Milost vaši —

Lear. Ó, poshovte —
Vzácný filosofe, provoďte mne.

Edg. Toma zebe!

Glost. Vlez, brachu, do boudy tam a zahřej se.

Lear. Nuž, všickni tam!

Kent. Tou cestou, mylorde!

Lear. Jen s ním! Chci držet se svým filosofem.

Kent. Můj dobrý lorde, vyhovte mu, dovolte mu vzíti s sebou toho společníka!

Glost. Vezměte ho tedy.

Kent. Brachu, slyš, půjdeš s námi.

Lear. Pojďte, dobrý Athéňane!

Glost. Bez řečí, bez řečí! Ticho!

Edg. Rek Roland přijda pod černou věž —
neříkal nic, než: fí, pha a phú!
Čuchám tu Britančíka krev [41]. *(Odejdou.)*

Výjev pátý.

Pokoj v Glostrově zámku.

Vystoupí **Kornwall** *a* **Edmund.**

Kornw. Toho se na něm vymstím, nežli odejdu z domu jeho.

Edm. Kterak, mylorde, o mně souditi se bude, že přirozený cit takto své ponížené věrnosti obětuji, teskno mi jaksi pomysliti.

Kornw. Nyní se mi rozchází, že bratr váš o bezživotí jeho nestál toliko pro zlou sklonnost svou, alebrž více pro zásluhu ovšem pohoršlivou, ku kteréž sama trestu hodná hanebnost otcova vybízela.

Edm. Jak neblahý jest osud můj, že musím želeti své spravedlivosti. Toto jest psaní, o němžto mluvil, ježto jej viní z vědoucného účastenství v prospěchách Francie. Ó nebesa! kéž nebylo zrady té, aneb já nebyl odkrytelem!

Kornw. Pojďte nyní se mnou k vévodkyni.

Edm. Bezpečitelný-li je obsah toho listu, máte mohútnou práci před rukama.

Kornw. Pravdivý, nepravdivý, tebe učinil hrabětem z Glostru. Vyskoumej, kde jest otec tvůj, nechť se ho pohodlně chopiti můžeme.

Edm. (*stranou*). Najdu-li ho, an podporuje krále, dovrším podezření tím úplněji. (*Nahlas.*) Míním setrvati na své dráze věrné odvislosti, buď si neshoda mezi ní a mezi hnutím krve sebe trpčejší.

Kornw. Chci se v tebe bezpečiti; ty pak lepšího otectví najdeš v mojí lásce. (*Odejdou.*)

Výjev šestý.

Světnice ve stavení venkovském blíže Glostrova zámku.

Vystoupí **Gloster, Lear, Kent, šašek** *a* **Edgar.**

Glost. Tady se příjemněji dlí, nežli pod šírým nebem: přijměte zavděk. Zatím půjdu rozmnožit vaše pohodlí všemi možnými příspěvky; neopouštím vás na dlouho.

Kent. Všecka síla jeho rozumu podlehla jeho netrpělivosti. Bohové odplaťte vám vaši šlechetnost.

(Gloster *odejde.*)

Edg. Frateretto mne volá a vypravuje mi, že Nero rybaří u pekelného jezera [42]). (*K* šaškovi.) Modli se, nevinný [43]), a chraň se zlého vraha!

Šaš. Prosím tě, pověz mi, kmotříčku, zdali je blázen šlechticem či sedlákem?

Lear. Králem, králem!

Šaš. Chyba lávky, sedlákem je, majícím syna šlechtice; neboť sedlák ten je šíleným, jenž syna svého před sebou činí šlechticem.

Lear. Kéž tisícové se žhavými oštěpy
je se sykotem přikvačí —

Edg. Zlý vrah mi kouše hřbet.

Šaš. Blázen, kdo věří krotkosti vlkově, koňskému kopytu, lásce pacholečí anebo přísaze nevěstčině.

Lear. Buď vykonáno! — hned je pozvu k soudu. (*K* Edgarovi.) Zasedni zde, ty soudce veleučený! (*K* šašku.) Ty, moudrý muži, tam! — Ha, teď vy lišky!

Edg. Hle, kterak stojí okem ustrnuv. —
Klopíte očka, paníčko, na soudu?
Pojď ke mně, Bětuško, přes potok —

Šaš. Loďka její má puklý bok,
a ona nesmí povědít,
proč si netroufá k tobě jít.

Edg. Zlý duch navštěvuje Toma hlasem slavičím. Hopdans křičí v břiše Tomově o dva slanečky. Nekruč, černý anděle! nemám ti dáti co jíst [44]).

Kent. Jak jest vám, pane? nestojte tak ustrnut! snad byste pohověl si na poduškách?

Lear. Dřív soud jich vidět chci; předložte důklad! (*K* Edgarovi.) Ty sudí v právním rouše, na tvé místo! (*K* šašku.) A ty přísežný soudu přísedící
seď podle něho. (*Ke* Kentu.) Z výboru's i ty:
přisedni též.

Edg. Po právu děj se soud!
Spíš-li, či bdíš, pastevče krásný?
ovečky do žita ti jdou.
Zapískni jen sladkými ústy,
ovečky škody nevezmou.
Prr! kočka ta je šedivá.

Lear. Tu vyslechni první, je to Goneril. Dokládám se zde před tímto ctihodným shromážděním přísahou: ona odmrštila chudého krále, otce svého.

Šaš. Předstupte, paní! Vám říkají Goneril?

Lear. Toho neupře!

Šaš. Račtež odpustit, držel jsem vás za stoličku.

Lear. A tam je druhá, jejíž supný zrak

vám svědčí, z jaké látky srdce její.
Chopte se jí! — Zbraň, meče, oheň, zbraň!
Podplacení tribuny! — Křivý soudce,
proč's jí dal uklouznout?

Edg. Bůh spas pět smyslův tvých!

Kent. Pro smilování,
pane, kde jest teď vaše trpělivost,
již zachovati jste se chlubíval.

Edg. *(stranou).* Mé slzy s ním tak berou účastnost,
že přetváření mojo překazí.

Lear. Ti malí psíkové, a všickni, Střehoun, Lapaj i Běla, viz, na mne štěkají.

Edg. Tom hodí mezi ně svou hlavu. Kliďte se, vy štěkani.

Černé buď či bílé huby,
smrtně kousavé měj zuby,
hafan, ohař, chrt i břežník,
vyžel, fena, tarač, věžník,
krátkoocas, ušatec:
Tom jim volá všem: Utec!
Jak jim hodí hlavu svou,
všickni děrou utekou.

Du, dý dy dy, sasa! Pojď na posvícení a na trhy a v městysy. — Nebohý Tome, roh tvůj vypráhnul [45]).

Lear. Tedy ať pitevně rozeberou Regan a nahlédnou, jaké pomysly v srdci jejím se líhnou. Je-liž ve přírodě jaká moc, kteráž tak tvrdá srdce vytvořuje? *(K Edgarovi.)* Vás, pane, přijímám do počtu svých sto rytířův, a však kroj vašeho oděvu nehrubě mi se líbí. Na to vy mi odpovíte, že to roucho perské; přes to všecko ale dejte je předělat.

Kent. Teď, drahý pane, chvíli zde spočiňte!

(Pobízeje ho na lehátko.)

Lear. Nedělejte hluku, nedělejte hluku! Zastřete

opony — tak, tak, tak! Vzítra ráno budem večeřet — tak, tak, tak!

Šaš. A já půjdu o polednách spat.

Vrací se Gloster.

Glost. Příteli, přistup! Kde jest král, můj pán?

Kent. Zde, ale nebuřte ho: tentam jest jeho vtip.

Glost. Prosím tě, příteli, pojmi ho v náruč!
Játť přeslech', jak mu stojí o život.
Jsou tu nosídka, v ta jej slož a spěš
ku Dovru, kde ti bude uvítání
i ochrana. Již svého pána vzchop!
Půl hodinky-li zmaříš, jeho smrt
i tvá i všech, již se ho ujímají,
jest osud jistý. Zdvíhej, ruče zdvíhej!
a následuj mne, jenž z opatrnosti
rychlý ti průvod dám.

Kent. Utištěné hle přirození spí!
Ten pokoj byl by zhojil trhlé smysly tvé;
jehož-li příležitost neposkytne,
těžko jich ulécit. *(K* šašku.*)* Pojď, pomoz též
nést pána svého; nesmíš zůstat zpět.

Glost. Pryč, pojďme, pojďme!

*(*Gloster, *za ním* Kent *a* šašek, *odnášejíce* Leara, *odejdou.)*

Edg. (sám). Trpí-li vyšší nás co my trpíme,
tu snáze již se s nouzí spřátelíme.
Kdo snáší sám, ten snáší trpčeji,
žeť šťastní vůkol naň pohlížejí.
Neb velmi duch zniká tu nesnází,
když soudruha svých nehod nachází.
Proč by mně síly k strasti nestačilo,
když, co mne tíží, krále utlačilo.
On dětmi, otcem zhuben já. — Teď, Tome, pryč,
dbej velkých těchto změn a roušku znič,
až zlé, skvrnící tebe nařčení

1. Slouž. Nic nedbám, v jakých hříších zapadnu,
dobrý-li konec vezme tento muž.

2. Slouž. Ona-li, v podzim věku, na konec
poklidně sejde smrtí obecnou,
pak netvory se stanou ze všech žen.

1. Slouž. Za starým hrabětem pospěšme, toho
muže
z blazince přidat mu za průvodce.
Vše splní jeho matná šílenost.

2. Slouž. Jdi pak; já koudel opatřím a bílek,
ten v důlky krvavé mu vložím. Nebe
mu budiž milostivo! *(Oba odejdou.)*

Debile

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Pustina.

Vystoupí **Edgar.**

Edg. Však lépe jest, neznán jsa zhrzen být,
než opovržen a předc oslavován.
Ba nejbídněj zavrhlý štěstí stvor
vždy v naději spočívá, bázně prost.
Jen šťastným hrozí změna bolestná,
bídák se opět smává. Tedy vítej,
ty vzduchu netělný, jejž objímám:
ten bídák, jejž jsi svanul v nejhorší,
nic není dlužen tvému vanutí.
Leč kdo tu jde?

Vystoupí **Gloster, starcem** *veden.*

Můj otec, z milosrdí
jak žebrák veden! — Světe, světe, světe!
Bychom pro divné tvoje proměny
tě nemusili než nenávidět,
pod stáří by se život nesklonil.

Stařec. Ó můj dobrý pane, byl jsem nájemníkem vaším a nájemníkem otce vašeho po těch osmdesát let.

Glost. Jdi cestou svou, jdi, dobrý starče, jdi!
tvá podpora mně nemůž spomoci,
leč tobě uškodí.

Stař. Běda, pane, vždyť neuvidíte na cestu svou.
Glost. Já nemám cesty: nač mi tedy oči?
Vídaje klopýtal jsem. Bývát často,
že vady naše bezpečí nám nesou,
a nedostatky jsou nám k pohodlí.
Ach! drahý synu Edgare, hněvu
oklamaného otce oběti!
Kéž bych jen živ byl, bych tě uzřel hmatem svým,
řek' bych, že zrak mi vrácen.
Stař. Hej! kdo tu?
Edg. (stranou). Ó bohové, kdo říci smí: již teď
jsem nejbídnějším. Bídnějším než kdy
jsem nyní.
Stař. Je to ubohý, šílený Tom.
Edg. (stranou). A ještě mohu bídnějším se stát,
neb není nejhůř, dokud říci lze:
to již jest nejhorší.
Stař. Kam jdeš, brachu?
Glost. Žebrák to jest?
Stař. Žebrák a přes to blázen.
Glost. Předc zrnko vtipu má, sic nežebral by.
V poslední noci bouři viděl jsem
chudáka podobného; tu mi člověk
připadal jako červ. Přišel mi syn
můj na mysl, jemuž jsem hněviv byl.
Potom jsem zvěděl více.
Čím mouchy hochům bujným, jsme my bohům;
ti pro svůj žert nás smrtí.
Edg. (k sobě). Co počíti?
Je trapno v hoři na blázna si hrát
jiným a sobě v obtíž. (Ku Glostru.) Zdráv buď, pane!
Glost. To jest ten nahý chlapík?
Stař. Ano, pane.
Glost. Prosímť, jdi domů tedy. Chceš-li však
nás dostihnout as míli ztad neb dvě

na cestě k Dovru — čiň tak z staré lásky;
a přines oděv této nahé duši,
jejž požádám o průvod.

Stař. Běda pane, vždyť je šíleným.

Glost. To času kletba, blázen-li vede slepce.
Učiň jak velím, vlastně, jak ti libo.
Především ale jdi!

Stař. Nejlepší háv, co mám, mu poskytnu; pojdi z toho co pojdi. *(Odejde.)*

Glost. Slyšíš, nahý příteli!

Edg. Nebohého Toma zebe. *(Stranou.)* To déle nevydržím.

Glost. Pojď semhle, příteli!

Edg. *(stranou)*. A předce musím. *(Nahlas.)* Bůh tvé drahé oči potěš: ony krvácejí.

Glost. Znáš cestu k Dovru?

Edg. Znám, přelézky a stezky, vozové cesty a pěšinky. Nebohý Tom pozbyl zdravého rozumu. Zbav, bože! všecky dobré zlého ducha! Pět ďáblův bylo pojednou v nebohém Tomu: duch tělesnosti, Obidikut, Hobbididans, němoty kníže, Mahu, pán zlodějství, Modo zbojnictví, a Flibbertigibbet, duch šklebení se a zubení, jenž od té doby posedá panské a komorné. Tedy chraň tě nebe, pane!

Glost. Tu vezmi měšec, jenž jsi rukou nebes
byl těžce zkoušen: že já bídným jsem,
je tobě k štěstí. Nebesa! tak čiňte!
nechať pocítí boháč rozkošný,
jenž řádu vašemu se rouhá, vaši moc,
již nechce vidět, že ji sám necítí.
Tak budou výstřednosti vyrovnány,
dost bude každému. Znáš-li ty Dover?

Edg. Ovšem že, pane!

Glost. Skalisko ční tam, jehož pyšné týmě
v sousední hloubku s hrůzou pohlédá.

Doveď mne na samý propasti kraj;
začež změním tvou bídu v oděvu
za ňáký skvost, jejž nosím při sobě.
Odtamtud již mi vůdce netřeba.

Edg. Dej mi své rameno, nebohý Tom tě povede.
(Odejdou.)

Výjev druhý.

Před palácem vévody z Albanu.

Vystoupí **Goneril** *a* **Edmund**; *jim v ústřety* **Oswald.**

Gon. (*k* Edmundu). Vítám vás, pane! Divno mi, že
jemný
můj manžel nevyšel nám vstříc. — Nuže,
kde jest váš pán?

Osw. Sám uvnitř, paní! divně vyměněn.
Dím jemu o přistálém vojsku, k tomu
se usmíval; dím mu, že přicházíte,
na to mi on: „tím hůř!“ — Když opověděl
jsem zradu Glostrovu a syna jeho
převěrnou službu, hlupcův nadal mi,
řka, nepravou že jen vytáčím stránku.
Co by ho nejvíc mělo horšiti,
zdá mu se příjemným, co potěšiti,
to nemilým.

Gon. (*k* Edmundu). Pak nejděte již dál!
Toť babská jeho ducha bázlivost,
v jednání nesmělá; on hany nedbá,
za niž by mstít se musil. — Naše přání
po cestě, možná, dojdou splnění.
Vraťte se k švakru mému, Edmunde!
Prohlídky urychle, seberte pole.
Já doma změním zbraň a kužel dám
do rukou muži svému. Věrný sluha
ten bude poslem nám, i zvíte brzy,

pakli vám bezpečný v tom bude chod,
milenky vzkaz. Toto políbení
by smělo mluvit, k výším ducha tvého
by povzneslo. — Rozuměj, s bohem buď!
Edm. Váš jsem až do smrti.
Gon. Můj drahý Glostře!
(Edmund *odejde.*)
Ó jaký rozdíl, muž a muž!
Tobě se ženy přízeň věnuje,
můj blázen ložem mým bez práva vládne.
Osw. Zde, Milostpaní, přichází mylord. (*Odejde.*)

Vystoupí vévoda z Albanu.

Gon. Jindá jsem byla hodnou zahvizdnutí [47])!
Alb. Ó Goneril, vy nejste hodna prachu,
jejž ostrý vítr vám zavívá v tvář.
Bojím se vaší mysli: přirození,
jež pohrdá svým původem, nemůž
uchránit bytosti své jistotu;
snětev, jež sama urve, odřízne se
od lýčí matčina, ta musí zvadnout
a sloužit k záhubnému užití [48]).
Gon. Dost o tom, látka ta jest bláznovská.
Alb. Moudrost a dobrota se zdají vždy
špatnými duším špatným. Sobě jen
je bláto kalým. Co jste učinily,
tygřice vy, ne dcery, co vyvedly?
Otce jste vy a starce milostného,
jejž medvěd kosmatý by s úctou lízal,
nelidské, odrodilé zbláznily!
A to moh' strpět milý bratr můj?
muž, kníže, jeho dobrodiní pln?
Nebe-li s hůry duchy viditelné
nesešle, rychle mstící zloby ty;
čas nastane,

že lidstvo samo sebe rozsápe,
jak hlubin potvory.
Gon. Bojácný muži!
mající tvář k poličkování jen,
a hlavu k uražení, což nemáš,
bys hanu od cti lišil, očí v lebce?
A nevíš, že jen blázni litují,
když před zlým činem zlosyn trestán bývá?
Kde bubny máš? Frank v tiché zemi tvé
praporce rozvinul, tví vrahové
chocholatými hrozí přilbami,
a ty, ctnostlivý blázen, za pecí
voláš: Proč, běda! takto činí?
Alb. Vzhleď, ďáble, na sebe! v zlém duchu není
tak šeredna škaredost vrozená,
jak v ženě na pohled.
Gon. Ó marný blázne!
Alb. Ty vyměněný, převrácený tvore,
pro hanbu! tvářnost svou nezpotvořuj.
Bych směl tou rukou poslechnout své krve,
dost spůsobna by byla, kosti tvé
a maso rozsápat. Ač zlý jsi duch,
tvar ženský chrání tě.
Gon. Ta vaše mužnost!

Vystoupí posel.

Alb. Co nového?
Pos. Ó jasný pane můj!
mrtev jest Kornwallský vévoda!
svým sluhou ubit, když chtěl druhé oko
vybůsti Glostru.
Alb. Oči Glostrovi!
Pos. Sluha, jím krmen, pojat lítostí,
se skutku protivil, svůj tase meč
na pána mohútného, jenž rozlícen

se vrhl naň a v zmatu zabil jej;
ne však bez oné rány smrtivé,
kteroužto za ním sešel se světa.

Alb. Teď věřím, že nad námi bytujete
vy soudci, jimž pozemské naše viny
tak rychle mstíti lze. Však, ó nebohý Gloster!
i druhé oko ztratil?

Pos. Obě, obě!
Ten list, paní má, žádá rychlý odpis,
jsa vaší sestrou psán.

Gon. (*stranou*). Jednak to ráda
dosléchám; avšak že je vdovou a
můj Gloster s ní, to snadno shrotit můž
mé povětrné zámky na život
můj nenáviděný. A opět není
to trpká novinka. (*Nahlas.*) Hned přečtu list
a odpovím. (*Odejde.*)

Alb. Kdež meškal jeho syn,
když oči Glostrovi byly vyrvány?

Pos. Sem s Milostkněžnou jel.

Alb. Není ho zde.

Pos. Již není, mylorde! potkal jsem ho,
an jechal zpět.

Alb. Ví o té hanebnosti?

Pos. Ví, pane, neb sám svědčil na něho,
a naschvál dům opustil, aby volněj
mstu na něm provedli.

Alb. Já žiji, Glostře!
bych lásku tvou ku králi odměnil,
a pomstil oči tvé. — Pojď, příteli!
pověz mi o všem, co jen dále víš.

(*Odejdou.*)

Výjev třetí.

Ležení francké blíž Dovru.

Vystoupí Kent *a* šlechtic.

Kent. Zdaliž vám známa příčina, že zas
tak nakvap domů odplul Francký král?
Šlecht. Některé vady v říši zůstavil,
jichž zpomínáno jest, co odejel,
jež tolik nebezpečí nesou zemi,
že jeho návrat žádoucím se stal,
ba velenutným.
Kent. Kdož od něho za vůdce zanechán?
Šlecht. Maršálek francký, Monseigneur le Fer.
Kent. Zdaž pohnul list váš srdcem královny,
by objevila soucit nějaký?
Šlecht. Ano, přijmouc jej čtla jej přede mnou.
A časem skápla slza bohatá
jí na tvář líbeznou; nad žalem svým
se zdála královnou, jenž odbojně
ji hleděl přemoci.
Kent. Ó pak jí pohnul!
Šlecht. Ne ku hněvu však; žal a strpení
jsou válčily, které by nejluzněj
ji mělo krášliti. Viděls jste již
při dešti slunce svítit? její úsměv
a slzy byly ještě krásnější.
Ten úsměch blažený na kyprém rtu
nezdál se vědět, jací hosté v jejích
očích se lesknou, krápajíce z nich,
jak perly z demantův [49]): — a zkrátka dím,
strast byla by vzácností zmilenou,
všem rovně slušíc.
Kent. Slova nepronesla?
Šlecht. Po kolikrát vyvzdychla jméno otce,

jakby jí mělo srdce utlačit.
Volala: „Sestry, sestry — hanbo žen!“
pak: „Kente, otče, sestry! — Bože! v bouři
a v noci? — Pojdi v milosrdnost víra.“
V tom svatý proud nebeské oči její
zkalil a stezk se ztišil ve slzách.
Pak stranou chvátala, by s hořem svým
samotna byla.

Kent. Je to shvězdění
nad námi, řídíc našich povah ráz.
Jinak nemohly z těchže rodičův
dcery tak odličné mít početí.
Již jste s ní potom nemluvil?

Šlecht. Již ne.

Kent. Bylo to před odchodem královým?

Šlecht. Nebylo; po něm teprv.

Kent. Dobře, pane.
Ten ubohý, sklíčený Lear je v městě.
Kdys v lepších okamženích zpomíná,
proč jsme tam vešli, ale živou mocí
svou dceru spatřiti se zpěčuje.

Šlecht. Proč, dobrý pane?

Kent. Stud nesmírný ho hryže, jeho vlastní
nelaskavost, když svého požehnání
ji pozbaviv, příhodám v cizině
ji dohodil a její dobrá práva
dal dcerám krkavčím; ten osten mu
protíná mysl jedem, stud planoucí
jej od Kordelie loučí.

Šlecht. Ach, nešťastný kníže!

Kent. O vojskách vévod nic jste neslyšel?

Šlecht. Jsou na pochodu prý.

Kent. Nuž, doveda vás k mistru svému Learu,
vaší ho péči ponechám. Z dostojné
však příčiny v skrytosti setrvám.

Až v pravdě budu znán, nezželí vám se,
že jste mi propůjčoval známost svou.
Prosím vás, provoďte mne! *(Odejdou.)*

Výjev čtvrtý.

Stan v ležení franckém.

Vystoupí Kordelie, lékař *a vojáci.*

Kord. Běda, toť on; teď právě viděn byl
jsa pomaten jak moře zmítané,
hlasitě prozpěvuje, bujným věnčen
jsa zemědýmem, pýrem, lopuchem
a bolehlavem, žahavkami, jilkem,
kohoutky a vším plevelem, co v žírném
obilí svěřepí. — Vypravte setninu,
proslidte každé jitro v hustém poli,
a přiveďte jej k oku našemu. *(Jeden důstojník odejde.)*
Co může lidská moudrost učinit
v navrácení mu mysli zloupené?
Dám tomu skvosty své, kdo pomůže.

Lék. Jsou k tomu prostředkové, paní má.
Přirozenosti kojnou pokoj jest,
a ten mu schází; k jehož docílení
jsou mnohé jednoduché pomůcky,
jichž moc uzavře oko žalosti.

Kord. Ó požehnaná všecka tajemství,
vy nezjevené všecky síly země,
z mých slz vypučte, zhojte, zpomozte
v chorobě starci dobrému. Hledejte,
hledejte jej, sic jeho divý vztek
rozbourá život, jemuž chybí vůdce.

Posel. Paní, nové zprávy!
Moc britská bystře kráčí k ležení.

Kord. To nám již známo: naše přípravy

je uvítají. — Ó můj drahý otče!
jen pro tvé blaho všecko podnikám,
pro něž i mocný Frank nad smutkem mým
a pláčem úsilným se ustrnul.
Ctilačný pych nevypnul naši zbraň,
leč láska, čistá láska jen a právo
svaté starého otce našeho.
Kéž brzy již jej uslyším a spatřím. *(Odejdou.)*

Výjev pátý.

Pokoj v zámku Glostrově.

Vystoupí **Regan** *a* **Oswald.**

Reg. Však pohnul sebou mého svata voj?
Osw. Tak jest, paní.
Reg. On sám osobně vodí?
Osw. Po mnohém hluku, paní! Sestra vaše
se lépe vyzná ve zbroji.
Reg. Lord Edmund s vaším pánem nemluvil?
Osw. Nikoli, paní.
Reg. Co znamená as list mé sestry k němu?
Osw. Nevím, paní.
Reg. On odsud jel, věru, pro vážnou věc.
Bylo to hlupstvo, nechat Glostru život,
když očí pozbyl. Kamkoli teď přijde,
všech mysli na nás dráždí. Tuším ale,
že Edmund, bídy jeho lítostiv,
šel zhasit život jeho zatmělý,
spolu i moc nepřátel ohledat.
Osw. Musím již, paní, k němu s listem svým.
Reg. Zítra vytáhnou pluky naše; stůjte
zde při nás, cesty nejsou bezpečné.
Osw. To nesmím, paní, velitelka moje
mně kladla na srdce tu úlohu.

Reg. Proč Edmundovi psala? Zdaliž vy
jste nemoh' ústně vyřídit co míní?
Hle, něco — sama nevím — obsypám
tě přízní, nech mne rozpečetit list.
Osw. Milostpaní, raděj bych —
Reg. Vím to dobře,
nevážíť paní vaše chotě svého.
Mám toho jistotu. Posledně byvši
zde, házela tak divně mrštným okem
a výřečným po čackém Edmundu.
Vím, její důvěry že požíváte.
Osw. Já, paní?
Reg. Však rozumíme si; vím, že ji máte.
A protož pozorujte na má slova:
můj manžel mrtev jest, Edmund a já
si rozumíme, více ruka má
než vaší paní jemu přísluší.
Co dále, uhodnete sám. Prosím vás,
tohle mu dejte, spatříte-li jej.
A když to vše uslechne vaše paní
z úst vašich, prosím, požádejte ji,
by přivolala moudrost svou. — Již s bohem!
Zaslechnete-li snad o slepém zrádci —
odměnu přijme, kdo jej uklidí.
Osw. Bohdejž ho potkám, paní; ukázal bych,
čí straně oddán jsem.
Reg. Mějtež se dobře!
(Odejdou různo.)

Výjev šestý.

Krajina blíž Dovru.

Vystoupí Gloster *a* Edgar, *po selsku oblečen.*

Glost. Kdy dojdem již té hory vrchole?
Edg. Již vystoupáte, hle jak pracně jdeme.

Glost. Všakť rovná, tuším, půda.
Edg. Hrozně příkrá.
Slyš! Slyšíte-li moře?
Glost. Ne, zajisté.
Edg. Pak bolest vašich očí druhé smysly
vám nestatnými činí.
Glost. V skutku možná!
Tvůj hlas je trvám změněn, mluvíš lépe
jak výrazem, tak smyslem, nežli prv.
Edg. Toť pouhý mysli klam; své šaty jen
jsem změnil.
Glost. Zdá mi se, že mluvíš líp.
Edg. Přistupte, pane, jsme na místě. Stůjte!
Jak strašno jest, jak závratno v tu hloub
své oko sklánět; vrány tam a kavky,
uprostřed povětří se vznášející,
jsou sotva broučkům rovny velkostí.
V polou tam visí člověk, sbíraje
kmín mořský — strašlivé to zaměstnání [50]).
Celý se nezdá větším hlavy své.
Rybáci, kráčející po břehu,
jsou zvící mušek; zakotvený koráb
ve člunek zdrobněl, člunek v bedničku
mizící před okem. Šumících vln
po drobném, nepočetném písku jek
v tu výši nedozní. Odvrátím oko!
sic mozek závratný a husté mžení
mne shrotí střemhlav.
Glost. Právě tam mne postav.
Edg. Dejte mi ruku, teď jste o střevíc
jen vzdálen temena; pro celý svět
bych nevyskočil zde.
Glost. Pusť ruku mou.
Zde druhý sáček, příteli, v něm klénot
můž chudému být vítán. Bohové ti

ho požehnejte! Vzdal se ode mne!
S bohem mi dej, ať slyším kroky tvé.

Edg. (*číně se odchdzeje*). Bůh s vámi, dobrý pane!

Glost. Srdečný dík.

Edg. (*stranou*). Že s jeho zoufalstvím provádím hru,
jen proto činím, bych je vyhojil.

Glost. Ó všemohoucí bozi! s tímto světem
se loučím a před vaším obličejem
pokojně svrhám velké hoře své.
Bych dél je uměl snášet, neprotivě
se vůli vaší, vzdoru nesnesoucí,
tuť bych promrzelého žití louč
dohárat nechal. Živ-li Edgar můj,
ó žehnejte ho! (*Za* Edgarem.) Zdráv buď, příteli!
(*Skočí a podél k zemi padne.*)

Edg. Poodešel jste, pane? — S bohem vám.
(*K sobě.*) I nevím, můž-li zloupit myšlení
života poklad, když se život sám
za lup podává. Byv, kde býti myslil,
tím skutkem byl by přestal mysliti. —
(*Nahlas.*) Živ-li či mrtev? — Hoj, příteli, slyšte!
promluvte pak! — Tak věru byl by skonal: —
však on ožívá. — Kdo jste, milý pane?

Glost. Pryč, nech mne umříti.

Edg. Kdybys čím jiným byl, než pavučinou,
chmýřím neb vzduchem, s oné výše slétnuv,
byl bys jak vejce rozražen; však hle!
ty dýšeš, tělo máš a nekrvácíš;
ty mluvíš, nejsi ani potlučen.
Nad sebou deset stežni nedosáhne
té výše, s níž jsi rovným směrem spaď.
Že's na živu, to div. Promluv pak opět!

Glost. Však spadl jsem, či nic?

Edg. Se strašné výšky křídové té skály.

Pohlédni vzhůru! Štěhot skřivanův
zde v dole nedoslechneš; vzhlédni jen!
Glost. Ó bože! nemámť očí!
Jest vzato bídě i to dobrodiní,
smrtí se skončit? Bylať útěcha,
když bídník sklamat moh' tyranův vztek,
a zlomit hrdé jeho vůle jho.
Edg. Podejte mi své rámě. Vstaňte! tak!
Jak jest vám? Cítíte své nohy? Hle!
vždyť dovedete stát.
Glost. Ba, příliš dobře!
Edg. Totě div divoucí!
Jakýž to tvor byl, jenž tam na té skále
se od vás bral?
Glost. Chudý, nešťastný žebrák.
Edg. Zde dole stoje mněl jsem, jeho oči
že jsou dva měsícové v úplňku.
Měl tisíc nosův, rohy zavité,
i jako vlny mořské čeřené.
To ďábel byl, a protož, blahý otče,
věř, že tě zachovali jasní bozi,
jimž činit čestno, co nemožno lidem.
Glost. Nyní se rozpomínám; ponesu již
budoucně osud svůj, až zvolá sám:
„Dost, dost — již umři!“ Bytost, již jsi zmínil,
jsem za člověka měl; onť volal časem:
„Zlý vrah, zlý vrah;“ on mne v ta místa doveď.
Edg. Jen buďte klidné mysli! — Než, kdo jde?

Vystoupí Lear, *fantasticky ověnčen polním kvítím.*

Tak nezdobí duch zdravý pána svého.
Lear. Ne, ne, ublížiti mně pro ražení peněz nesmějí [51]); játť jsem král sám.
Edg. Ó hruď pronikající pohlede!
Lear. V této části vyniká příroda nad umění.

Tu máte vojenský závdavek! — Ten chlap zachází se svým lukem, jako hajička na vrány. Napni mi soukenický loket! — Hle, hle! myška! Počkej, počkej, ten kousek upraženého sýra to spraví. Tuto má železná rukavice; tou bych obru chtěl odpovědít. Přineste mi ty halapartny. Ó! krásně, ptáčku, lítáš! do černa, do černa, juchej! Tvoje heslo?

Edg. Sladký majorán.

Lear. Projdi.

Glost. Ten hlas mi jest povědom.

Lear. Ha! Goneril! — s bradou sešedivělou! Lichotili mně jako psíku a řekli, že mám v bradě bílé vousy, a ono tam ani černých ještě nebylo. Říkali i *ano* i *ne* ke všemu, co jsem pravil. *Ano* i *ne* nebyla dobrá morálka. Když jednou padal déšť a mne promočil, když se zdvihl vítr a mne promrazil, když hromobití nestichlo k mému rozkazu: tu jsem je poznal, tu jsem je proskoumal. Jdětež, ony nejsou od slova, chtěly mi pověsit, žebych byl všecko ve všem — a v tom selhaly, neboť nemám obrany proti zimnici.

Glost. Zvuk toho hlasu budí rozpomínky.
Není to král?

Lear. Ba, každým coulem král.
Hledím-li přísně, hle, jak blednou sluhy!
Muž ten buď přijat na milost. Tvůj zločin? —
Byl cizoložstvo. —
Ty neumřeš. Pro cizoložstvo? Nikdy!
Tak činí střízlík, i ta muška zlatá
mně vilní před očima.
Nech se pojímají, neb Glostrův pankart
víc otce svého ctil, než dcery mé,
v manželství zplozené.
Rozbujni se vilnosti! neb mi vojínův se nedostává.
Vidíte onu upejpavou dámu,
jejížto tvář ve klíně věští led,

jež v larvě ctnosti očka odvrací,
chlipnosti jméno pouze zaslechnouc?
A předc nemá ni tchoř ni klisna řujná
bujnější po ní žádosti.
Od pasu zpodem jsou centaury,
ač svrchem ženský tvar.
Jen po pás bohové v nich bytují,
pod ním jest všecko ďáblovo.
Tam peklo, tma, tam sírné jezero,
tam oheň, vření, zápach, porušení.

Fí, fí, fí! — brr! brr! Dej mi uncí civetu, dobrý lékárníku, ať osladím si svou obraznost; tu máš za to peníze.

Glost. Ó nech mne líbati tu ruku.

Lear. Dřív utru ji, neb smrtelností páchne.

Glost. Ó stvůro zrušená! Ten velký svět
tak rozpadá se v niveč! — Znáte-liž mne?

Lear. Tvých očí zcela dobře pamatuji. Šilháš očkem po mně, slepý Kupído? Čiň co můžeš nejhoršího, milovati předce nebudu. Přečti mně toto vyzvání! Na sloh jeho jen dobře pozoruj!

Glost. Byť byla slunci všecka písmena,
ni jediného nemohl bych spatřit.

Edg. (*stranou*). Pověsti neuvěřil bych; — to pravda jest,
a srdce mé se proto puká.

Lear. Čti!

Glost. Ach, s bezokýma důlkama?

Lear. Oho! v tom případu-li jsi mně postaven? Není očí v hlavě, není peněz v kapse? Oči tvé potkala těžká nehoda, ale tvoji kapsu lehká. Předc ale snad vidíš, jak ten svět chodí?

Glost. Vidím to cítěním.

Lear. Jak, zbláznil jsi se? Člověk může vidět, jak tento svět chodí, také bez očí. Dívej se uchem:

hle, jak se tam soudce katí na sprostého zloděje. Povím ti něco do ucha: Změňme jejich místa, a z ručky do ručky — kdež jest nyní soudce a kde zloděj? Viděl jsi již panského psa, an štěkal na žebráka?

Glost. Viděl, pane.

Lear. A kterak ten nuzák před hafanem utíkal? V tom jsi mohl spatřiti obraz právomocné vznešenosti: Pes ve svém úřadě u lidí ve vážnosti.

Ty lotře šerho, zadrž ruku krvavou!
Ty kurvu tepeš? Obnaž vlastní hřbet,
nebť hoříš sám s ní skutek páchati,
pro nějž ji mrskáš. Lichvář věší zloděje.
Chybička kouká šatem zedraným,
kožich a soudní říza zločin skryjí.
Obalte v zlato hřích, a mocný meč
spravedlnosti mdle se o něj zláme:
oblecte jej do hadrův, a již jej
probodne stéblo trpaslíkovo.
Hřích nikdo nemá, nikdo pravím, nikdo.
Já stojím za ně; věř mně, příteli,
jenž moc mám, zavřít ústa žalobníkův. —
Nasaď si oči ze skla, stavě se
vidoucím věci, kterýchž nevidíš,
podobně všivým politikům. Nu, nu, nu!
Zuj mi boty — hodně, hodně, tak!

Edg. Ó s nerozumem pravda smíšena,
v šílenství důmyslnost.

Lear. Chceš-li můj osud oplakati, vezmi
mé oči. Znám tě, jméno tvé je Gloster.
Musíš si odtušit, myť plačky přišli.
Ty víš, když poprvé lapáme vzduch,
že křičíme a pláčem. Slyš mne kázat . . .

Glost. Ó běda, běda tomu dni!

Lear. Přišedše na svět pláčem', že jsme přišli na toto velké bláznův divadlo —

Toť by byl pěkný plán, přesličná lest,
tak zástup koní plstí podkovat [52]).
To zkusím, a až na synovce své
se hezky přikradu,
pak bijte, zabijte, neživte, zabijte! [53])

Vystoupí šlechtic francký *s družinou.*

Šlecht. Ó zde jest. Chopte se ho! Pane můj,
předrahá vaše dcera —
Lear. Není tu výplaty? Jak, v zajetí?
Ba věru, jsemť neštěstí pravý syn.
Naložte se mnou dobře, dám vám plat.
Opatřte ranhojiče, nebť jsem raněn
na mozku svém.
Šlecht. Ó všecko vám se dá.
Lear. A bez pomoci? Zcela opuštěn!
Toť může z muže plačka učinit,
by za kropenky uživ očí svých,
ulíval jimi podzimkový prach.
Šlecht. Předobrý pane —
Lear. Chci švarně jako ženich umřít. Co?
Chci býti vesel. Pojďte! já jsem král.
Zdaž o tom víte, pánové?
Šlecht. Král vznešený, jehož my posloucháme.
Lear. Nu, tedy ještě zbývá naděje.
Chcete-li to dostat, musíte utíkat. Sa, sa, sa, sa!
(Odběhne, za ním stráže.)

Šlecht. Přežalný pohled v sprostém chuďasu,
leč v králi nevýslovný! Máš však dceru,
jež snímá s přírody obecnou klatbu,
kterouž dvě dcery jsou ji stížily.
Edg. Zdráv buďte, pane!
Šlecht. Pozdrav bůh, co chcete?
Edg. Zdaž došla vás o brzké bitvě zpráva?

Šlecht. Jistá a vůbec známá; o níž slyší,
kdo zdravé uši má.
Edg. Dovoltež ale,
jak blízko druhé vojsko jest?
Šlecht. Přeblízko,
a v rychlém chodu; každou hodinu
se očekává podle zvědův našich.
Edg. Dík, pane, vám, víc vědět nežádám.
Šlecht. Ač královna pro zvláštní příčinu
zde mešká, její vojsko kráčí v před.
Edg. Děkuji vám, pane. (Šlechtic *odejde.)*
Glost. Vy dobrá božstva, vezměte mi dech,
ať zlý duch můj mne znova nepokouší,
bych dřív chtěl umřít, než se zlíbí vám!
Edg. To spasitelná modlitba jest, otče.
Glost. Nuž, dobrý člověče, kdož pak jsi ty?
Edg. Muž chudý, dechem losův schvácený,
jenž seznav sám bolesti citlivé
jsem schopen lítosti. Sem ruku vaši,
do příbytkův vás dovedu.
Glost. Má díka,
a nebes náklonnost i požehnání
se tobě hojně množ.

Vystoupí Oswald.

Osw. Hle! cena vypsaná! Ó šťastná shoda!
Ta temná hlava tvá mně na zdar větší
vzdělána byla. — Šedý, bídný zrádce!
smiř náhle duši s nebem, meč je z pošvy,
jenž tebe zhubit musí.
Glost. Jen ať k tomu
tvá ruka přátelská dost síly má.
(Edgar *činí* Oswaldu *odpor.)*
Osw. Proč, ty sedláku smělý, chrániti
se odvažuješ psance zrádného?

Pryč, ať osudu jeho nákaza
i tebe netkne se. Pusť jeho rámě!
Edg. Ha nepustím, pane, dokud nebude hůře [54]).
Osw. Pusť otroku, nebo umřeš!
Edg. Dobrý panáčku, jdite svú cestú, ha nechte chudé lidi jít po svých. Kdyby se já bul nechal kdy zez života vystrašiť, nebul by tak stár jako jsú. No, no, hať se mi starečka netknete! Hybajte, radím vám, hanebo zkusím, co je tvrdější, estli váše kotrba, nebo tuten obušek. Zatočím s vámi po šlaku.
Osw. Kliď se, strupane!
Edg. Já vám zuby vydlúbám, pane! pote jen! z vašich šermů si málo dělám.

(Oba zápasí, Oswald *klesne.)*

Osw. Jsem tebou ubit, robe! Vem ten sáček;
chceš-li mít zdar, mé tělo pohřbi, chame,
a dodej list, jenž při mně nalezneš,
sám Edmundovi z Glostru, hraběti,
u vojště britském. — Ó nevčasná smrti! *(Umře.)*
Edg. Znám tebe dobře, lotře otrocký,
své paní zločinův tak poslušný,
jak špatnost přát si může.
Glost. Což je mrtev?
Edg. Posaďte se tu, otče, k odpočinku. —
Nahlédněm v jeho kapsy; řečené
to psaní jeho přátelství mi zděj.
Jest mrtev: líto mi jen, já že jeho
byl katanem. Nahlédněm. — Vosku milý,
povol, a vy mravy mne proto nehaňte.
Vždyť bysme, chtíce zvědět úmysly
nepřátel svých, jich srdce rozdrásali;
jich list rozevřít míň jest úhonné.
(Čte.) „Přivoďte si na pamět naše obapolné zaslíbení. Mnohá příležitost se Vám naskytne k jeho sprovození; jenom-li vůle nemáte nedostatek, doba i místo v plné

míře Vám se nabídnou. Nic není posud učiněno, jestliže se on co vítěz navrátí; potom jsem já vězněm, a lože jeho jest mým žalářem; jehožto zhnusené teploty mne zbaviti pospěšte, a zaujměte v něm místo za Své vynasnažení.

Vaše (žena, chtěla bych podepsati)
oddaná služebnice *Goneril*."

Ó věčně žhoucí ohni chtíčův ženských!
Ctnostného chotě životu ten úklad!
a výměnou můj bratr! — Tu do písku
tě zahrabu, ty posle neposvátný
vražedných vilníkův, a v pravý čas
tím nemilostným písmem zhrozím tvář
smrtí obklíčeného vévody.
Proň dobré jest, že smrt tvou, díky bohu!
i účel tvůj mu vyprávěti mohu. *(Odvláčí mrtvolu.)*

Glost. Král šílen jest! Jak tuhý je můj mrzký duch,
že neklesna cit bystrosvědomý
svých hojných nehod má! Ó kéžbych třeštil!
pak hoře své bych z mysli vypustil,
a v zňatém blouznění by zbyla strast
teskného sebe vědomí.

(Z dálky se ozývá bubnování. Edgar *se vrací.)*

Edg. Tuším, že slyším v dáli bubnování.
Pojď, otče, já ti zjednám přítele. *(Odejdou.)*

Výjev sedmý.

Stan v ležení franckém. Lear ve spánku odpočívá za oponou na loži. Lékař, jeden šlechtic a jiní ku posluze.

Vystoupí Kordelie *a* Kent.

Kord. Ty hodný Kente, kterak budu moci
kdy odměnit tvou hodnost? Život můj
s to nedostatečen, ni míra jaká.

Kent. Jsa uznán, paní má, jsem víc než odměněn.
Dle slušné pravdy vyznal jsem již všecko,
ničehož nepřidav a neubrav.

Kord. Předc pak se lépe ošaťte! Ten oděv
je připomínkou horších dob: prosím vás,
odložte jej.

Kent. Odpusťte, drahá paní.
Posud poznánu býti ohromuje
můj nejhlavnější záměr; činím to
svou odměnou, byste mne neznala,
dřív než já dobu seznám příhodnou.

Kord. Buď tedy po vašem, můj dobrý Kente. —
Jak má se král?

Lék. Paní, on ještě spí.

Kord. Ó dobrotivá božstva, zhojte velký
ten průtrh v mysli jeho ztýrané!
Zlozvučné, rozladěné struny, ach!
zas v duchu otce, dětmi změněného,
ponapněte!

Lék. Milosti, poroučíte,
by král byl probuzen? On dlouho spal.

Kord. Dle svého umění naložte s ním,
a spravujte se veslem vlastní vůle.
Zdaliž byl převlečen?

Šlecht. Byl, paní má.
An ležel v tvrdém spánku, v čerstvý šat
oblékli jsme jej.

Lék. Račte Milosti
na blízku státi, až ho zbudíme.
Nepochybuji, že se ztišil.

Kord. Dobře.

Lék. Prosím, co nejblíž. — Hudba hlasně zněj!

Kord. Ó drahý otče! Uzdravení vlož
tvé léky na mé rty, a dej, nech zhojím

v tom políbení hoře zuřivé,
jež ctným těm skráním sestry spůsobily.
Kent. Ó lásky plná, drahá kněžno!
Kord. I kdybys nebyl otcem jejich býval,
tvých šedin mohly jsou se slitovat.
Byl-liž to líc, by větrům bouřlivým,
by hrozně zhluboka valícím hromům,
a mžitkoletným bleskům strašlivým
byl ostaven? On, bídný ztracenec,
s tou tenkou lbicí[55]) bděl. Pes vraha mého
mne kousnuvši byl by té noci stál
při krbu mém, a ty's, nebohý otče,
na kusé, stuchlé slámě s hovádky
a s bídnou sběří musil noclehovat.
Ó bože, bože! div, že život tvůj
též najednou nezhasnul s rozumem.
On ze snu procitnul. — Promluvte naň!
Lék. To sama čiňte, paní, nejlépe to.
Kord. Jak jest teď mému královskému pánu?
Kterak se cítí Vaše Vznešenost?
Lear. Vy mne rmoutíte, berouce mne z hrobu.
Ty's duše blažená, já však jsem upiat
na kolu ohnivém, že samé slzy
jak roztopené olovo mne pálí.
Kord. Ó pane, znáte mne?
Lear. Tys duch, to vím; kdy's umřela?
Kord. Ó dalek, dalek posud rozum jeho.
Lék. On sotva procit', nechte jej na chvilku.
Lear. Kdež jsem to byl? kde jsem? — Denní tu svit!
Jsem hrozně pomaten. Pošel bych žalem,
jiného vida v stavu svém. Podivno!
Přisáhat nechci, že to ruce mé.
Uhlídám! — Cítím jehly píchnutí.
Kéž vím, co mám jen myslit o tom všem?

Kord. Ó pohléďněte na mne, drahý pane,
a vzložte na mne rukou svých v žehnání.
Ne, klekat, pane, nesmíte.
Lear. Ó prosím, nečiňte si posměch ze mne.
Jsem tuze zdětinělý, starý muž,
stár sedmdesát let a víc; a vyznám
se upřímně, mám strach, že rozum můj
není v své pravé míře. Jest mi teď,
jakobych znát měl vás i toho muže.
Však pochybuji, neboť zhola nevím,
jaké tu místo, a vše rozmyslnost,
již mám, těch šatův nemůž zpomenout.
Též nevím, kde jsem strávil přešlou noc.
Ó nesmějte se mi: jakože stár jsem,
tu paní soudím být mým dítětem
Kordelií.
Kord. Ach ano, jsem, tou jsem.
Lear. Jsou vlhké slzy tvé? — Jsou věru; pro-
sím, neplač!
a máš-li pro mne jed, dej mi ho pít.
Vím, že mne nemiluješ, neb tvé sestry,
jak pamatuji, činily mi žal;
ty příčinu máš, ony neměly.
Kord. Ó nemám, nemám.
Lear. Jsem tu ve Francii?
Kent. V své vlastní zemi, Výsosti!
Lear. Neklamte mne!
Lék. Má dobrá paní, buďte poklidna.
Hle, zuřivý vztek v něm jest vyhojen!
Avšak je nebezpečno objasňovat
mu doby, mysli jeho ztracené.
Požádejte ho, aby vešel vnitř.
Víc nesužujte jej, až zúplna
se zotaví.
Kord. Ráčí-li vaše Výsost s námi jít?

Lear. Musíte shovět se mnou. Prosím vás, odpusťte, zapomeňte! jsem stařec bláhový.

(Lear, Kordelie, lékař *a sloužící odejdou.)*

Šlecht. Pravá-li je pověst, pane, že vévoda Kornwallský tím spůsobem zabit jest?

Kent. Ovšem že pravá, pane.

Šlecht. Kdo velí nyní jeho vojsku?

Kent. Glostrův prý pobočný syn.

Šlecht. Praví se též, že Edgar, jeho zavržený syn, s hrabětem z Kentu v Německu se zdržuje.

Kent. Zpráva ta jest pochybná. Jest čas, venku se ohlédnout; plukové tohoto království se kvapem blíží.

Šlecht. Rozhodnutí bude asi krvavé. Mějte se dobře, pane! *(Odejde.)*

Kent. Cíl pouti mé nyní se rozhodne,
dobře neb zle, jak bitva toho dne. *(Odejde.)*

Jednání páté.

Výjev první.

Tábor vojska britského blíže Dovru.

Vystupují při víření bubnův a vlání praporcův **Edmund, Regan,** *důstojníci, vojáci a jiní.*

Edm. (*k důstojníku*). Vyzvěďte od vévody, setrvá-li
na posledním svém určení, neb jinak-li
zas rozmysliv se změnil záměr svůj?
Jest z míry vrtkav, v neshodě sám s sebou.
Přineste pevnou jeho vůli nám. (*Důstojník odejde.*)
Reg. Jistě měl sestřin posel nehodu.
Edm. Tohoť se obávám.
Reg. Nuž, drahý lorde,
vždyť znáte přízeň, již vám věnuji.
Ó rcete přímo, pravdy netaje,
milujete mou sestru?
Edm. Se vší ctí.
Reg. Však nikdy-li k hájenství svaka mého
jste nešlapal cestičku?
Edm. Mýlíte se.
Reg. Bojím se, byste nebyl s ní se spojil,
a tajmo s ní jak se svou obcoval.
Edm. Na čest mou, nikdy, paní.
Reg. Nikdy bych
to nesnesla. Můj drahý lorde, nechte
s ní důvěrností.

Edm. Buďte bez strachu.
Zde ona a vévoda, manžel její.

Vystoupí vévoda z Albanu, Goneril *a vojáci.*

Gon. (*k sobě*). Raděj bych bitvu prohrála, než aby
ta sestra má mne rozpojila s ním.
Alb. Milená naše sestro, dobře vhod.
(*K* Edmundu.) Král, pane, utek' prý se k dceři své
s jinými, kteréž příkrost naší vlády
již reptat činí. Já, kdy čest nehájím,
jsem těžko udatným: v těch okolnostech
nás hněte sic, že Frank se vetřel v říši,
však nikoli, že krále posiluje,
jak jiní též, jež, bojím se, dost těžkých
a spravedlivých příčin pudí k vzpouře.
Edm. Pane, ta řeč je šlechetná.
Reg. Jaký
v tom rozum ukryt?
Gon. Držme vespolek
na nepřítele, nesluší brát ohled
na svády domácí a hádky teď.
Alb. Nuž tedy s vůdci stářím zkušenými
se poraďme o války vedení.
Edm. Hned přijdu já za vámi ve stan váš.
Reg. Vy s námi, sestro, půjdete?
Gon. Nepůjdu.
Reg. Pomněte na slušnost, prosím vás, pojďte!
Gon. (*k sobě*). Oho! znám toho smysl. (*Nahlas.*) Půjdu s vámi.

Vystoupí Edgar *přestrojen.*

Edg. Jestliže vaše Milost popřála
kdy chudinci, jak já jsem, rozmluvu,
poslyšte mne!
Alb. Hned vás dostihnu. (*K* Edgaru.) Mluv!
(*Odejdou* Edmund, Regan, Goneril, *důstojníci, vojáci a služebnictvo.*)

Edg. Než bitva počne, otevřte ten list.
Vyhráte-li, pak v troubu zadmout kažte
po jeho dodavci; ač zdám se bídným,
předc pošlu bojovníka k dokázaní
všeho, co v psaní tom je tvrzeno.
Podlehnete-li losům, s tímto světem
již nebude vám více jednati,
a úklad ustane. Štěstí vám přej!
Alb. Počkej, až přečtu psaní.
Edg. To mi zakázáno.
V čas příhodný jen kažte hlasateli,
by pustil hlas, a objevím se opět.
Alb. Buď tedy zdráv, přehlédnu psaní tvé.
(Edgar *odejde.*)

Vrací se Edmund.

Edm. Nepřítel přikvačil: seřaďte šiky!
Zde vyčtení skutečných jeho sil,
s pílí vypátraných; však spěch váš teď
jest žádoucí.
Alb. Myť uvítáme dobu. (*Odejde.*)

Edm. (*sám*). Těm sestrám oběma jsem lásku slíbil.
Jak člověk uštknutý se zmije štítí,
tak sestra sestry. Kterouž z obou vezmu?
obě, či žádnou? Žádné neužiji,
dokavad obě živy. Vezma vdovu
poblázním sestru její zoufalou,
a ztěžka s tou se octnu u cíle,
co její muž je živ. Nuž, posluž nám
v den bitvy ještě jeho jména zvuk;
potom nech ta, jež jeho sproštěnou
se státi žádá, rychle zklidí jej.
Co se milosti týče, na kterouž
přijmouti míní Leara a Kordelii: —

jak skončí boj a oni v moc nám padnou,
nikdy jí neuzří: mněť sluší chovat
své majetnosti, a ne rozumovat. *(Odejde.)*

Výjev druhý.

Pole mezi obojím ležením.

Pokřik válečný. Přes jeviště jdou s bubny a korouhvemi **Lear, Kordelie** *a vojsko jejich, i odejdou. Po chvíli vystoupí* **Edgar** *a* **Gloster.**

Edg. Zde, otče, v stínu stromu hostinného
si pohovte; vyprostež právu znik.
Ač-li se kdy k vám opět navrátím,
nepřijdu bez útěchy.

Glost. Bůh vás žehnej! *(Edgar odejde.)*

(Hluk válečný; potom vojsko francké na útěku.)

Vrací se **Edgar.**

Edg. Pryč, starče! dej mi ruku, vzhůru, dál!
Král podlehl, byl zajat s dcerou svou.
Podej mi ruku, pryč!

Glost. Ni o krok dále;
i tuto, příteli, můž člověk hnít.

Edg. Již zase těžké mysli? Třeba vyčkat
jak příchodu, tak též i odchodu.
Dozrát jest všecko. Pojďte!

Glost. Dobře máš. *(Odejdou.)*

Výjev třetí.

Britské ležení blíž Dovru.

Vystoupí **Edmund** *co vítěz s bubny a korouhvemi,* **Lear** *a* **Kordelie** *v zajetí, důstojníci, vojáci atd.*

Edm. Setníče, odveďte a střezte je,
než vůle vyšší těch se projeví,
jimž soudit příslušno.

Kord. Vždyť nejsme první,
již dobře smýšlejíc uběhli ve zlé.
Tvůj osud, králi stísněný, mne hněte,
já bych pohrdla klamných losův zhrzením.
Uzříme-liž ty dcery a ty sestry?

Lear. Ne, ne, ne, ne! pojď, raděj do vězení.
My dva jak ptáci v kletce budem zpívat:
kdy ty mne poprosíš za požehnání,
já kleče vyprosím tvé odpuštění.
Tak budem žít a modlit se a zpívat
a žvatlat staré pohádky a zlatým
se těšit motýlkům; pak chuďasův
rozprávky o novinkách dvoru slýchat.
A budem s nimi sami hovořívat,
kdo-li co nabyl, a kdo pozbyl; kdo je v přízni,
kdo mimo přízeň; odějem se pak
v tak tajuplné vzeření, co bychme
se zdáli samých bohův špehy být.
I přetrváme v zazděném žaláři
vše pletichy a sváry velmožův,
kteréž dle luny mají příliv svůj
i odliv.

Edm. Odveďte je do vězení.

Lear. Na takou oběť, má Kordelie,
bohové sami vonnou myrhu sypou.
Držím-li pak tě pevně? Kdoby nás
chtěl rozpojit, nech snese hlavně s nebe,
by ohněm nás jak lišky rozehnal.
Již utři očka svá; dřív přijice
je naskrz rozežer, než oni nás
ku pláči pohnou, dříve chcemeť my
uhlídat jejich zahynutí. Pojď!

(*Odejdou* Lear *a* Kordelie, *provázeni strážemi.*)

Edm. Přistoupni blíže, setníku, a slyš!
S tím písmem za nimi jdi do vězení.

Již jsem tě povznesl k prvnímu stupni:
po návodu-li tom se zachováš,
své štěstí upevníš. Jsouť lidé, věz,
jen odtisk doby; srdce citlivé
se k meči nehodí. Tvůj pilný úkon
námítky nestrpí; buď chceš-li, rci,
neb jinde hledej štěstí.
Setník. Chci to splnit.
Edm. Jen s chutí — a pak za šťastna se měj.
Slyš! bez prodlení, pravím, tím se řídě,
co tuto mnou zaznamenáno jest.
Setník. Vůz táhnout neumím, ni oves louskat,
co s moci muže jest, to vykonám. *(Odejde.)*

Hlahol trub. Vystoupí vévoda z **Albanu, Goneril, Regan,** *důstojníci a družina.*

Alb. Dnes, pane, ukázal jste statnost svou,
a štěstí přálo vám. Vy máte vězně,
již v dnešním boji stáli proti nám.
My žádáme je od vás, bychom s nimi
tou měrou naložili, o níž stejně
jak jejich zásluha, tak blaho naše
má rozhodnout.
Edm. Já, pane, usoudil,
by odveden byl bídný, starý král
do zástavy a pilné ostrahy,
jehožto stáří, víc pak titul může
k své straně strhnout srdce národu
a zvrátit nám ve tvář zbraň najatou,
nad níž velíme; s ním z též příčiny
poslal jsem královnu; jsouť připraveni,
buď vzítra, buďsi později předstoupiti,
kamž na soud zasednete. Teď chlipí
z nás pot i krev; ztratiltě druha druh,
a nejspravedlnější válku klne

v prchlosti ten, kdo zkusil její hrot.
Kordeliin los a otce jejího
v čas padni vhodnější.
Alb. Dovolte, pane!
Vás za podřízeného vůdce tu
jen považujeme, ne za bratra.
Reg. Pokud ho my tou ctí neozdobíme.
Dřív, myslím, měl jste zvídat mysl mou,
než takto mluvit. Onť mé vojsko vedl,
mé osoby a cti byv zástupcem;
tou neprostředností pak povznešen
již směl vás bratrem zvát!
Gon. Jenom se nerozhorli!
Svou vlastní zásluhou jest víc vyvýšen,
než poručením tvým.
Reg. Uvázán mnou
ve práva má, vrovná se nejlepším.
Gon. Tím byl by nejvíc, kdyby si tě vzal.
Reg. Posměvač bývá často prorokem.
Gon. Pozor, pozor!
tvé oko šilhá, to-li mu se zdá.
Reg. Není mi volno, sestro; jinak bych ti
z kypících útrob odtušila. — Vůdce!
přijmiž má vojska, jatce, dědiny
k své vůli, též i mne, tvé jsou ty hradby;
(ukazujíc na sebe)
budiž mi svědkem svět, že tebe zde
svým chotěm a svým pánem činím.
Gon. Či myslíš ty, že jím se utěšíš?
Alb. Na tobě popírání nezávisí.
Edm. Ni, pane, na tobě.
Alb. Ba, chlapče nedokrevný!
Reg. (*k* Edmundovi). Kaž v bubny udeřit, bys ohlásil
mou hodnost za svoji.
Alb. Postůjte ještě!

Poslyšte důvod. — Tebe, Edmunde,
zatýkám z velezrady; v stejné vině *(ukazuje na* Goneril*)*
tu pozlacenou zmiji. *(K* Regan.*)* Nárok váš,
rozmilá sestro, já si zapovídám
ve prospěch ženy své; onať to, jež
se tomu pánu znovu zaslíbila,
a já, choť její, vaší ohlášce
překážku kladu; do sňatku-li vám,
mně věnujte svou lásku, žena má
již jest zadána.

Gon. Ajhle, mezihra!

Alb. Ty's, Glostře, ve zbroji.—Nech trouba zní!
Nevystoupí-li nikdo, zkárat tebe
z tvých mrzkých, patrných a četných zrad,
tu jest můj závdavek. *(Kydna mu rukavici.)* V tvář ti dokáži,
než sousta pojím, že jsi takovým,
kým jsem tě obvinil.

Reg. Ó, mně jest zle.

Gon. *(k sobě).* Jinak bych nedůvěřila se v jed.

Edm. Zde moje zástava! *(Hodě svou rukavici).* Kdo ve světě
mne zrádcem zove, tenť co padouch lže.
Buď vyzván troubou! Kdo vystoupit smí,
dokáži na něm, na vás (na komž ne?)
svou čest a věrnost statně.

Alb. Ho! hlasateli!

Edm. Hlasateli, hola! hlasateli!

Alb. V svou jen se bezpeč udatnost; neb vojsko tvé,
mým jménem sebrané, mým jménem zas
jest rozpuštěno.

Reg. Mdloby mé přibývá.

Alb. Je churava; doveďte ji v můj stan.

(Odejde Regan *podporována.)*

Vystoupí hlasatel *s trubačem.*

Alb. Sem hlasateli! — Nechte trouby znít. — Ty přečti toto!

Setník. Nechať trouba zní! *(Troubení.)*

Hlas. *(čte):* „Chce-li který muž od stavu neb důstojenství z vojenských soupisův dokázati na Edmundovi, řečeném hraběti z Glostru, že je v ohledu mnohonásobném zrádce, ať se objeví po třetím zatroubení. Obviněný smělý jest ve své obraně.“

Edm. Zatrub! *(První troubení.)*

Hlas. Opětuj! *(Troubení podruhé.)*

Hlas. Opětuj! *(Troubení potřetí.)*

(Trubka za jevištěm odpovídá.)

Vystoupí Edgar *ve zbrani, před ním kráčí trubač.*

Alb. Zvěz jeho zámysl; proč vystoupil
po troubení?

Hlas. Kdo jste, jakého jména
a stavu? a proč k vyzvání stavíte se?

Edg. Mé jméno, věztež, teď je zmařeno,
zhlodáno zrádným zubem štírovým.
Avšak jsem šlechtic, jak můj soupeř, s nímž
přicházím bojovat.

Alb. Kdo jest ten soupeř?

Edg. Kdo odpovídá za Edmunda z Glostru?

Edm. On sám, co chceš mu říci?

Edg. Vytas meč,
ať, srdce šlechetné-li slovy zraním,
tvé rámě dá ti právo. Zde jest mé.
Hle, toť jest skvělá výsada mé cti,
mé přísahy a stavu. Zde tvrdím
vzdor tvé mladosti, síle, zvýšenosti,
i vítěznému meči tvému vzdor,
z brusu novému štěstí, statnosti

a srdnatosti tvojí, že jsi zrádce,
křiv bohům svým, i bratru, otci též,
spiklý na toto kníže vznešené,
a od temena hlavy nejvyšší
až dolů k prachu pod obuví tvou
ještěrčí zrádce. Zapři to; ten meč,
to rámě, nejlepší má smělost prahnou
dokázat na tobě (a protož mluvím),
že lžeš.

Edm. Měl bych se v pravdě ptát po jménu tvém.
Však že tak sličný, bojovný tvůj vzhled,
a že tvůj jazyk jemným mravem dýše:
což slušně, přísně směl bych namítati
po právu rytířském, tím pohrdám.
Zpět metám zrady ty na hlavu tvou,
pekelnou lží tou ztížím srdce tvé,
kterýmž, an povrchně mne jen zasáhly,
můj dobrý meč ihned vykáže dráhu,
kde na vždy ulehnou. — Ať trouba zní!

(Dává se znamení; oba zápasí; Edmund *padne.)*

Alb. Ó šetřte, šetřte ho!

Gon. Toť úskok, Glostře!
Nevázal tebe zákon rytířský,
neznámému se stavět protivníku;
ty nejsi zmožen: zklamán's, ošizen.

Alb. Paničko, jazyk za zuby; sic vám
tím listem ústa zacpu. *(K* Edgaru.*)* Stůjte, pane! —
(K Edmundu.*)* Ty nad vši hanu hanebnější, čti
svůj vlastní zločin. — Ženo, netrhej!
toť znáš, jak pozoruji. *(Dá* Edmundovi *psaní.)*

Gon. A kdyby pak — zákon je mým, ne tvým,
kdo mne potáhne k soudu?

Alb. Hrůzy plno!
Znáš psaní to?

Gon. Již nezvídej, co znám. *(Odkvapí.)*

Alb. Za ní a střezte ji; jest zoufalá.

(*Důstojník odejde.*)

Edm. Čím jste mne vinili, vše spáchal jsem,
a více, mnohem víc, což zjeví čas.
To tam jest, jako já. Než kdo jsi ty,
jenž nade mnou jsi vítěz? Jsi-li šlechtic,
odpouštím ti.

Edg. Vyměňmež smírnou lásku!
Já s tebou, Edmunde, jsem stejné krve,
a pakli lepší, tím's mi křivdil víc.
Jsem nazván Edgar, otce tvého syn.
Jsouť spravedliví bohové, činíce
z chlipnosti lidské nástroj nám na trest:
tvé hříšné v temném loži zplození
očima svýma otec zaplatil.

Edm. Mluvil jsi zcela vhodně; pravda to!
Mé kolo zplna oběhlo: zde jsem.

Alb. I tušil jsem šlechetnou žílu v tobě
dle chůze již; dej mi se obejmout.
Mé srdce hoře zdrť, pakli jsem kdy
k tobě neb otci tvému choval zášť.

Edg. Vím dobře, kníže ctný!

Alb. Kde jsi se skrýval,
a jak věděl's o strastech otcových?

Edg. Je chláchole, mylorde. — Slyšte v krátce:
až domluvím, ó pukniž srdce mé!
Bych ušel krvavému vypsání
mne dostihujícímu v úpatí —
(ó sladké kouzlo našich životův,
žeť trýzní smrti raděj denně mřeme,
než rázem umíráme) — vklouznul jsem
do hadrův šílence, podobnost vezma
psům odpornou; a v tomto oděvu
potkav tu otce s kruhy krvavými,
svých skvostných zbavenými klénotův,

stal jsem se jeho vůdcem, žebral zaň,
jej od zoufalství chránil! Nikdy však
(ó chyba má!) jsem se mu nesvěřil,
až před půl hodinou, když ve zbroji,
jist sice nejsa dobrým zdarem tím,
však nadějen, jsem žádal požehnání,
a od počátku líčil svoji pouť.
Než běda! srdce jeho zdrásané,
ach! tuze slabé, snésti zápas ten
dvou krajných vášní, hoře s radostí,
usmívajíc se, puklo!

Edm. Řeč tvá mnou pohnula a spůsobí
bohdá cos dobrého; jen pokračuj!
Čtu v očích tvých, že víc máš na srdci.

Alb. Víc kormoutlivějšího víš-li, ustaň!
neboť jsem skoro blízek rozestání,
těch věcí dosléchaje.

Edg. Toť by se dovršením zdálo těm,
již nemilují strasti; jiný však
chtě příliš líčit, učinil by víc,
a vrch by převršil [56]). —
Když jsem přehořce lkal, šel tudy muž,
jenž viděv mne kdys v stavu nejhorším,
stranil se hnusné společnosti mé.
Teď ale seznav, kdo ten trpitel,
a ovinuv svá silná ramena
kol šíje mé — jak by chtěl nebe sbořit,
tak vykřiknul; pak vrh' se na mrtvolu,
zvěst žalostnější o Learu a sobě,
než kdy usléchlo ucho, zvěstoval.
Čím vypravoval dál, tím více zmáhal
se jeho bol, a svazky života
se loučit počínaly; po dvakrát
tu trouba zazněla, a já musil
jej omdlevšího ostavit.

Alb. Než kdo to byl?
Edg. Kent, vypuzený Kent, jenž přestrojen jda za nepřátelským svým králem, sloužil mu službou otroku nepříslušnou.

Šlechtic *jeden vběhne s krvavou dýkou.*

Šlecht. Pomozte, ó pomozte!
Edg. Jakáž pomoc?
Alb. Mluv muži!
Edg. Co značí ta dýka krvavá?
Šlecht. Jeť horká, kouří — právě ze srdce —
Alb. Mluv, muži, čího?
Šlecht. Vaší choti, pane! ba vaší choti; její sestra od ní jest otrávena; ona to vyznává.
Edm. Byl jsem zaslíben oběma; my tři teď snoubíme se jedním okamžením.
Alb. Přineste těla sem, živá či mrtvá! Tento soud nebes, ač nás plní bázní, však lítost nebudí. (Šlechtic *odejde.*)

Vystoupí Kent.

Edg. Tu vchází Kent.
Alb. Ó to jest on? Čas nepřipouští dlouhou zdvořilost, jíž žádá mrav.
Kent. Přicházím, bych dal králi a pánu svému věčnou dobrou noc. Není ho tu?
Alb. Věc velkou zapomněli jsme! Mluv, Edmunde, kde král jest, kde Kordelie?

(*Mrtvoly* Goneril *a* Regan *se přinášejí.*)

Hle, jaký pohled, Kente!
Kent. Ach! čímž to?
Edm. Bylť Edmund předce milován.

Jen pro mne jedna druhou otrávila,
a sama pak se protknula.
Alb. Tak jest. — Zastřete jejich tváře!
Edm. Již lapám dech! — Chci zůstavit čin dobrý
teď navzdor vlastní povaze. — Ať rychle
se někdo pošle — čerstvě však — do zámku.
Nebť běží Learu i Kordelii
mým psaným nařízením o život.
Však pošlete, než bude pozdě.
Alb. Běžte, ó běžte!
Edg. Ó pane, ku komu? *(K* Edmundovi.*)* Kdož má
tam službu?
Znamení pošli svého odvolání.
Edm. Vhod připomínáš; zde vezmi můj meč,
a setníku ho dej.
Alb. Jen pro bůh spěš! *(*Edgar *odkvapí.)*
Edm. Byl rozkaz ženou tvou a mnou mu dán,
by u vazbě Kordelii oběsil,
a vinu dal jejímu zoufalství,
jakby se byla sama utratila.
Alb. Kéž bohové ji chrání! — Zatím toho
vyneste odsud! *(Vynášejí* Edmunda.*)*

Vchází Lear, *nesa mrtvou Kordelii ve svém náručí.*
Edgar, *důstojníci a jiní.*

Lear. Kvělte, kvělte, kvělte, kvělte!
Ó vy jste lidé srdcí kamenných.
Bych vašich očí měl a jazykův,
v té míře jich bych užil, že by strop
nebes se třásl. — Navždy je ta tam!
Vímť já, kdy někdo mrtev a kdy živ.
Jest mrtva jak ta země! — Podejte
mi zrcadlo, zkalí neb omží-li
dech její jeho lesk — pak žije mi!
Kent. To-liž je konec předpovídaný?

Edg. Neb obraz oné hrůzy poslední?
Alb. Onoho úpadku a zkázy?
Lear. To pírko chvěje! — Žije! Pravda-li to,
pak štěstí to vykoupí všecku strast,
kterou jsem cítil kdy.
Kent. Můj drahý pane! (*Poklekaje.*)
Lear. Prosím tě, pryč!
Kent. To přítel váš, ctný Kent.
Lear. Mor, zrádci, na vás, vrahové jste všickni.
Moh' jsem ji spasit — teď odešla na vždy.
Kordelie, ó Kordelie, počkej chvílku! Ha!
Co mi tu šepceš? — Jemný byl hlas její,
libý a tichý — krásný dar to ženy.
Jáť zabil otroka, kterýž ji věšel.
Důstoj. Opravdu, lordové, tak učinil.
Lear. Či ne, brachu?
Jáť vídal dni, kdy dobře ostrý meč
můj byl by všecky skákat naučil.
Nyní jsem stár, a trýzeň ta mne rmoutí.
Kdo jste? mé oči nejsou z nejlepších,
abych vám hned se přiznal.
Kent. Štěstí-li dvěma kdy se chlubilo,
jež milovalo a nenávidělo,
z nich vidíš jednoho.
Lear. Můj zrak je kalný. Nejsi-liž ty Kent?
Kent. Ba týž,
váš sluha Kent. Kde jest váš sluha Kajus?
Lear. Ach, to byl dobrý chlapík, pravím vám,
ten sekal vám až mílo — onť už hnije!
Kent. Nikoli, drahý pane, jsem tentýž.
Lear. Hned uhlídám.
Kent. Jenž od počátku vašich neštěstí
sledoval smutný krok váš —
Lear. Budiž vítán!
Kent. A žádný jiný. — Vše tu neradostno

a temno, smrti stan! Dvě vaše dcery
se připravivše samy o život,
smrt vzaly zoufalou.

Lear. Aj, to si myslím!

Alb. Již neví sám co mluví; marno jest,
bychom se jemu zjevili.

Edg. Nic platno.

Vystoupí důstojník.

Důst. Mylorde, Edmund ducha vypustil.

Alb. Toť tady malé váhy událost.
Lordové, slyšte, a ctní přátelé!
Čím všeobecný úpad možno vzkřísit,
vše budiž užito: my postupujem'
za života starého vládce zde
jemu své panství; *(k* Edgaru *a* Kentu*)* vám pak vaše
práva
i s náhradou, jíž vaše počestnost
je víc než hodna. Všickni přátelé
nech přijmou ctností svojich odplatu,
a nepřátelé kalich viny své.
Ó patřte, patřte!

Lear (hořem znovu obživaje nad mrtvolou). A drahé mé
srdéčko oběšeno!
Nic, nic, nic více dechu není v ní.
Proč má mít pes i kůň i myška žití,
ty jen ni dechu? Ty se nevrátíš
už nikdy, nikdy, nikdy, nikdy, nikdy.
Rozepněte mne zde! *(Na prsa ukazuje.)* Děkuji pane!
Ha! vidíte-li? — patřte — její rty —
popatřte, popatřte! — *(Umře.)*

Edg. On omdlívá! — Mylorde, mylorde!

Kent. Pukni, prosím tě, pukni srdce mé!

Edg. Prohlédněte pak jednou, mylorde!

Kent. Ó nesužujte více jeho ducha!

Přejtež mu pokojného odchodu!
Ten nenávidí jej, kdo by ho dél
chtěl na mučidle světa napínati.

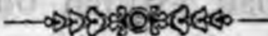
Edg. Ó, skonal, zajisté!

Kent. Div spíše jest, že potud vytrval:
onť násilím jen držel život svůj!

Alb. Odneste mrtvoly! — Nás teď zabývá
obecný smutek. *(Ku* Kentovi *a* Edgarovi.*)* Přátelé mé duše,
vy dva v království tomto panujte
a říši vetchou znova zbudujte!

Kent. Játʼ brzy na pouť musím, pane, jíti:
můj pán mne volá; nesmím odepříti.

Alb. Nutnosti času podati se dlužno,
co cítíme, zde mluvit, ne co slušno.
Nejstarší nejvíc nes'; nám, co jsme mladší,
k tak mnohým strastem život nepostačí.

Připomenutí.

Národní tradice o králi Learu (čti Líru), kteráž jest základem tohoto arcidíla, byla v Anglicku rozšířenou, od kronikářův vícekráte zaznamenanou, básníkům oblíbenou látkou. První vypravuje ji *Geoffry of Monmouth*, ze kteréhož ji vyňal kronikář *Holinshed*; jisto jest, že z tohoto Shakespeare čerpal. Jak dalece se *Shakespeare* jeho podání držel a kde od něho k vůli vyšším požadavkům uměleckým ustupuje, nalezne čtenář v Musejníku na rok 1855, str. 503. Tragický osud Kordelie již jest v kronice naznačen, neboť ona prý, nastoupivši vládu po smrti poklidné otce svého, zbrojiti se musila na odbojné syny sester svých, bitvu ale ztrativši do zajetí padla, načež zoufale se oběsila u vězení. Podobný děj zpomíná *Cambden* ve svých *Remaines* o Westsaském králi Ino. Z básníkův pěstoval tu látku *Higgins* v epicko-didaktické básni *Mirror for Magistrates* (Zrcadlo zeměsprávcův), později *Edm. Spencer* v 6 stancích své básně *Fairy Queen.* Také máme anglickou prostonárodní *baladu* (viz Čas. Musej. 1855, str. 500), kteráž dle soudu Colliera náleží pozdější době, než ve které Shakespeare živ byl. Na divadle octnul se Lear již dosti záhy, drama to od neznámého spisovatele, které již r. 1594 v seznamu knihkupeckém zapsáno nalézáme, které ale zachovalo se tiskem teprv od r. 1605; stojí též ve sbírce „šesti

starých divadel, na nichžto Shakespeare stavěl". Avšak hra tato rozvláčná, v rozvržení dosti hrubá, v motivech úzkostlivá, mnohými monology a skutky pouze vypravovanými málo dramatická, ač v jednotlivých scénách vynikající, má toliko povrchní styčnosti s ději a charaktery tragedie naší. Jest ale zajímava tím, že porovnána s Shakespearovým dílem, tohoto mistrnou umělost v světlo tím jasnější staví. Nic také téměř tam není toho, co velikolepostí, právě tragickou, velebnou krásou a psychologickou pravdivostí v tragedii této ducha našeho podivnou mocí unáší. Též děj Glostra a jeho synův, kterýž v našem Learu s hlavním dějem zároveň běží a s ním vzájemně veleumėle se protýká, jak ve starším kuse, tak i v ostatních pramenech nemá místa; vzat jest ale z pastýřského románu *„Arcadia" Filipa Sidney-e,* kdežto se vypravuje o králi Paflagonském bídně oslepeném.

Doba, kdy Shakespeare sepsal krále Leara, padá do r. 1604 neb 1605; že sotva dříve povstal, dokazuje kniha biskupa doktora *Harsneta „Discovery of popish impostures"*, vydaná r. 1603, kteréžto básník na nejednom místě použil. Poněvadž zpomenutý starší Lear r. 1605 do tisku přišel a spolu zase na divadlo byl uveden, z toho souditi lze, že nově objevený Lear Shakespearův byl toho příčinou. Že pak tento roku následujícího už skutečně provozován byl, toho stávají určitá svědectví; neboť v seznamu knihkupeckém jest zapsán pod 26. listopadem 1607 a též zaznamenáno, že před králem Jakubem v paláci jeho Whitehallském o posledních vánocích na den sv. Štěpána (tedy 26. prosince 1606) provozován byl. Stejné svědectví vydává na titulním listu první zvláštní vydání krále Leara ve tří tiskách ve *kvartu*, kteréž od r. 1608 pochází. Potom již nebyl tištěn, až teprva r. 1623 s ostatními dramaty Shakespearovými ve *folio*. Text v tomto dru-

hém vydání liší se od textu kvartového ve svůj prospěch četnými opravami a některými doplňky, naproti tomu chybí v něm mnohá místa ve kvartu, v celku okolo 200 veršův, mezi nimiž ona překrásně líčená scena 3. v aktu IV.

Z toho patrno též, proč v Learu četná různočtení se vyskytují, při kterých jenom vnitřní cena rozhodovati může, což taktéž platí o *Collierem* objevených opravách textu, i o změnách *Delia*, německého kritika, kteréžto oba jsem při svém překladu vzal na radu.

Poznamenání.

Str. 4. [1]) Lear přisáhá při slunci a světle denním, na to při luně a noci; neboť Hekate jest bohyní luny noční, jako Artemis; Artemidě na poctu ale konaly se v Eleusidě řecké tajemné bohoslužby (mysterie).

Str. 10. [2]) Svrchu jest řeč o mléku Burgundském, zde se nazývají Burgundy vodnaté. Náleželo totiž ještě v 15. století Hollandsko Burgundským vévodám. Známy jsou verše z Panny Orleanské: „Auch der mächtige Burgund, der Länder-gewaltige, hat seine Mannen alle herbeigeführt, die Lütticher ....., die von Seeland, deren Städte sich reinlich aus dem Meereswasser heben, die heerdenmelkenden Holländer“ atd.

Str. 15. [3]) Edgar tak neočekávaně vhod vystupuje, jak nenadále katastrofy starých neumělých her anglických se naskytují. Edmund s bratrem provádí pouhou přetvářenou hru, pročež jmenuje svou líčenou zamyšlenost a blouznivý povzdech svojí divadelní nápovědí. — Tom značí vůbec pomatence z Londýnského blazince Bedlamu.

Str. 19. [4]) Za královny Alžběty byli katolíci pokládáni za odpůrce vlády, jsouce většině národu v ošklivosti; odtud jest přísloví: *„He's an honest man and eats no fish.“* (Je to počestný muž a nejídá ryb.)

Str. 21. [5]) *Footballplayer*, t. j. vlastně ten, kdo nohou vyhazuje míč, což jest zábava sprostého lidu, a tedy zde přezdívkou stojí.

Str. 21. [6]) Jak se máš, kmotře? po angl. *nuncle;* taký název dávali dvorní šaškové svým pánům.

Str. 23. [7]) Šašek paroduje obecný za času básníkova nespůsob, vymáhati si na všeliké předměty monopoly.

Str. 23. [8]) Jako naše koruna, jest i slovo *crown* mnohosmyslné, znamenajíc: 1) vínek královský, 2) tolar, 3) lebku nebo pleš, 4) špici vaječnou.

Str. 23. [9]) *Play bo-peep*, hráti na mžík neb slepou bábu, zde tolik co dětinsky si počínati.

Str. 24. [10]) Sponka na čele *(frontlet)* t. j. čelo do vrásek stažené.

Str. 25. [11]) Trefný k tomu místu citat jest ze Spencerovy básně Fairy Queen, kdež toto podobenství o Learu stojí:

„But true it is, that, when the oil is spent,
The light goes out and wick is thrown away.“
(Však pravda to jest, že když olej stráven,
I světlo zhasne, knot se zahodí.)

Str. 29. [12]) Vévoda Kornwallský sídlí v městě Glostru; hrabě z Glostru ale bydlí na zámku svém nedaleko města.

Str. 30. [13]) *Podobně* znamená také *slušně, hodně*, jako angl. *kindly* tolik co *šlechetně* a též *rovně, stejně.*

Str. 30. [14]) *To take it again, perforce!* Lear myslí na své rytíře, které mu Goneril odňala, kterážto myšlénka dobře se pojí k zvolání: Ohyzdo nevděčnosti! Jiní vykládají hledaněji v ten smysl: „což abych tak násilím jí zase její polovici říše odejmul!“

Str. 31. [15]) Tyto dva lehké veršíky nenáležejí k dramatu samému, nýbrž více nahodile obráceny jsou k anglickému parterru, šibřinek milovnému.

Str. 33. [16]) Byl spůsob, že pijáci, když si na bratrství připíjeli, sekali sobě žílu v rameni a krev do vína přiměšovali.

Str. 37. [17]) Není více známo, co Finsburská ohrada (dle jiného čtení Lipsburská) byla; Finsbury sluje jedna z Londýnských čtvrtí; možná, že tam hádky pěstmi se porovnávaly.

Str. 37. [18]) *Sop of the moonshine* naráží dle Douce na staré, anglické jídlo *eggs in moonshine* (vejce v svitu měsíčném), vejce krájené na řízky a v oleji smažené.

Str. 37. [19]) Výraz ten upomíná na allegorické osoby neb i panáky, představující různé vlastnosti duševní ze středověkých *moralities*.

Str. 38. [20]) V originalu jest *zed*, mohoucí býti nahraženo písmenem s.

Str. 39. [21]) Vlastně zoban ledňáčkový (halcyon beak). Po obyčeji pověšován býval vycpaný ledňáček na niti se stropu, vždy prý k oné straně se obracuje, odkud vítr vál.

Str. 39. [22]) Širá rovina Sarum v hrabství Somersetshirském, kde stál Kamelot, zámek někdejšího pověstného krále Artuše, jest chováním husí proslulá.

Str. 40. [23]) t. j. i kdybych svou upřímností v té míře se vám znelíbil, že byste ode mne raději žádali, abych se stal v skutku podvodníkem.

Str. 42. [24]) Slunce má vyjíti, a nikoliv měsíc, jak Voss myslil, neboť měsíc už při počátku sceny jasně svítil.

Str. 42. [25]) Kentovy myšlénky naschvál zde jen volně souvisí, následkem jeho ospalosti.

Str. 42. [26]) Otoč píst, a tudíž kolo své, usměj se opět a nás, co na zpodu jsme, povýši kola obrácením.

Str. 43. [27]) Turlygood (snad porušené z Turlupin) jest jméno údův cynické sekty středověké, *nahých žebrákův* řečených. *Nebohý Tom;* tak se nazývají sami žebraví blázni Bedlamští.

Str. 44. [28]) Tyto protimluvy jsou ze dvojího textu, kvartového a foliového; co v závorkách stojí, nenachází se ve kvartu.

Str. 55. [29]) Ta řeč Kentova snešena jest z obojího vydání; pozdější foliové čtení, v závorkách zde kladené, ve kvartu nenalézá se; vysvítá, že ruší spojitost vět předcházejících před ním s následujícími.

Str. 56. [30]) Pořekadlo anglické *court holy water* i francouzské *eau benite de la cour* znamená dvorná, pěkná slova, avšak obsahu vodnatého.

Str. 57. [31]) *Here's grace and a codpiece.* Grace, milost jest zde název krále, a poklopcem u kalhot míněn

jest blázen, což snad vysvětluje přísloví: *There is no discretion below the girdle* (neníť rozumu pod pasem).

Str. 59. [32]) Šašek mluví tyto verše, k parterru obrácen, v ústupu (parabasis), kteréž se zdají jen příležitostně povstalé; krom toho ve kvartu chybí. Jeť to satyra na laciné věštby v lidu zobyčejnělé, spolu nápodobení proroctví v Chauceru. Merlin byl v pátém století za krále Artuše anglický astrolog a prorok, jejž učinila pověst lidu čarovníkem.

Str. 61. [33]) Volání lodníkův, olovnicí hloubku moře skoumajících.

Str. 63. [34]) *Pillicock sat on pillicock's-hill.* Při jméně pelican (nesyt, nejesyt), jehožto mladé dle staré báje pijí krev jeho z prsou, které si sám zobanem rozerval, spomíná si Edgar romanci o Pillicocku, což zde jest jméno zlého ducha.

Str. 63. [35]) Galantní spůsob, na znamení milostného spolku.

Str. 63. [36]) *Ha no nonny* jest hudební refrén písně: The two noble kinsmen. Následující řádka vztahuje se k baladě; syn krále francouzského (dauphin neb delfín) chce zkoušeti svou udatnost v boji, otec ale starostlivý pokaždé, když se odpůrce na bojišti objeví, zdržuje jinocha těmito slovy, ježto prý jest pro něj soupeř příliš nebezpečný.

Str. 64. [37]) Snad jest ta strofa zlomek balady, anebo též zažehnání proti můře, od kteréž svatý Vít pomáhá. Můra jest přeměněná čarodějnice, může však co taková poznána býti na jisté zaříkání. Jak jméno germanské nightmare, Nachtmähre, ukazuje, jeví se v podobě klisny, protož chodí se svými (devíti) hříbaty (nine-fold, nine foals).

Str. 64. [38]) V zákonech královny Alžběty stanoveno, aby každý poběhlík z opolí do opolí mrskán byl. Opolí (tithing) jmenovala se obec deseti rodin, které za překony v jich okresu zpáchané ručiti měly. O podobném řádu slovanském jedná Palacký v dějinách českých.

Str. 64. [39]) Zlomek balady o uvězněném sir Bewisu.

Str. 65. [40]) Jména duchův dosti podivná vyňata jsou ze svrchu uvedeného spisu Harsnetova z r. 1603, kdež se vypravuje o hrubých podvodech, jakých se prý katoličtí proselytáři v Anglicku dopouštěli, provádějíce kejkly vyháněním zlých duchův z osob tak zvaných posedlých.

Str. 66. [41]) První verš je z nějaké romance francouzského neb španělského původu, dva následující z pohádky o Honzovi a obřích lidojedech (Jack and the giants).

Str. 67. [42]) Naráží to na jedno místo v románu Rabelaisově *Gargantua*.

Str. 67. [43]) Nevinný, Innocent bylo přijmění šaškův.

Str. 68. [44]) Dle svrchu dotčené demonologie ozývá se kručením v žaludku zlý duch.

Str. 69. [45]) Žebráci tito mívali při sobě roh, v němž vyžebraný nápoj chovali. Edgar tím tropicky míní, že mu šílený humor dochází pro lítost s bídným stavem Learovým.

Str. 73. [46]) Obraz, vzatý od štvanic medvědův, ke kůlu přivázaných.

Str. 80. [47]) Goneril myslí, že snad jest hodna, aby její manžel jí vstříc vyšel a péči o ni ukazoval, aspoň jakou psům svým věnuje. Srovněj přísloví: *It is a poor dog, that is not worth the whistling* — ubohý to pes, který ani za hvizdnutí nestojí.

Str. 80. [48]) *Come to deadly use*, jelikož čarodějky k svým záhubným nápojům užívají též uschlých větví. Viz Macbetha akt I. sc. 1.: Slips of yew, sliver'd in the moon's eclipse.

Str. 83. [49]) Obraz ten jest od ozdoby, záležející z demantu ve zlatě, s něhož perly visí; znamená také slovo *drop* krápati i dolů viseti neb padati.

Str. 88. [50]) Chudobný lid sbírá mořský kmín (crithmum maritimum, Meerfenchel) na příkrých skalách anglického přímoří, poněvadž slouží za salát.

Str. 90. [51]) Lear ve své šílenosti kojí se myšlénkou, že se na dcerách svých a jejich manželech pomstí. K tomu účelu domýšlí se, že sbírá vojsko proti nim, že dal peníze razit pro potřebný k tomu náklad, Edgara s berlou v ruce drží za rekruta s lukem a béře ho ve svůj žold.

Str. 94. [52]) Lear sňal klobouk svůj, počínaje kázati, ale utkvěv zrakem na plstěném klobouku, zapomíná na své thema, a připadá na tuto vojenskou lest, nejednou v skutečnosti provedenou.

Str. 94. [53]) *Kill, kill, kill* byl válečný pokřik. „Bijte, zabijte, žádného neživte“ ze známé písně husitské.

Str. 96. [54]) Za Shakespeara mluvili sedláci na divadle v dialektu z krajiny Somersetshiru. V překladu užitá výslovnost česká pochází z okolí Domažlického a jest též známa z duchaplné povídky Němcové.

Str. 99. [55]) *With this thin helm?* t. j. s těmi řídkými šedinami co jediným přikrytím hlavy své; Kordelie nazývá je přílbicí, přirovnavši Leara k ztracené stráži.

Str. 113. [56]) Rapp toto místo považuje, trvám že velmi vhodně, jakožto úmyslnou omluvu básníkovu proti těm, kteříž následující sceně a smrti Kordelie vytýkali přílišnou tragičnost.

Opravy.

Na str. *4. řád. 6. shora na místě:* sestry. *čti:* sestry?
„ „ *6.* „ *11. zdola* „ „ odbůjče! *čti:* mane, bezvěrče!
„ „ *6.* „ *4.* „ „ „ odbůjče! *čti:* odbůjce!
„ „ *10. pod 10. řádkem shora vypuštěn jest řádek:*
Již pojďte, vzácný kníže Burgunde!
„ „ *13. řád. 4. zdola na místě:* nevyzdvídal *čti:* nevyzvídal.
„ „ *30.* „ *10. shora* „ „ mí *čti:* mi.
„ „ *41.* „ *10. zdola* „ „ mně to *čti:* mně tě.
„ „ *49.* „ *4. shora a takže na str. 73. řád. 13. zdola na místě:* by's *čti:* bys.
„ „ *52.* „ *1. zdola* „ „ zpláčí? *čti:* zpláči?
„ „ *77.* „ *7.* „ „ „ Co počíti? *čti:* Jak to možná? —
„ „ *102.* „ *2.* „ „ „ to nesnesla *čti:* ji nesnesla.

